

Návrh Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání v ORP Jihlava

**Téma: Podpora žáků ohrožených školním neúspěchem nebo
předčasným odchodem ze školy**

Název projektu:	„Otevřená škola“
Program:	OPVK - Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
Prioritní osa:	1 - Počáteční vzdělávání
Oblast podpory:	1.1 - Zvyšování kvality ve vzdělávání (výzva 46)
Registrační číslo:	CZ 1.07/1.1.00/46.0005
Příjemce:	Statutární město Jihlava
Partner:	Společnost pro kvalitu školy, o. s.
Doba trvání projektu:	24. 6. 2014 – 31. 7. 2015
Autoři:	Mgr. Stanislava Prokešová, Mgr. Xenie Nováková

**Projekt je financován z Evropského sociálního fondu ve výši 85% a 15% ze státního
rozpočtu ČR.**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Slovo zřizovatele

Zřizovatelé škol jsou povinni pečovat o zřizované školy a školská zařízení. Po období, kdy v centru pozornosti bylo zejména zabezpečení dostatečné kapacity, se do centra pozornosti dostává zejména kvalita práce škol a úroveň služeb, které poskytují občanům obce či města a zejména jejich dětem.

Je třeba rozvíjet dovednosti a vědomosti potřebné k uplatnění žáků v praxi, rozvíjet jejich schopnosti, věnovat se talentům. Možná je však ještě důležitější umožnit dětem, které z nejrůznějších důvodů nejsou ve školní práci příliš úspěšné, začlenit se do kolektivu a dosáhnout co možná nejvyšší úrovně vzdělání. I tito žáci jsou součástí společnosti, a proto je v jejím zájmu, aby našli své místo na trhu práce, aktivně se podíleli na životě obce a neskončili jako trvale nezaměstnaní, sociálně vyloučení a potenciálně působili problémy svému okolí.

Naše město v pozici zřizovatele podporuje projekty, které kvalitu vzdělávání pomáhají zlepšovat. Za velmi důležitou považuji i možnost zapojení škol z větší oblasti (v tomto případě ORP). Sdílení dobré praxe, vzájemná výměna zkušeností a společné vzdělávání pedagogů je v současné době, kdy se mnohdy nedostává školám metodické pomoci v jejich problémech, velmi dobrou cestou k celkovému pozvednutí úrovně vzdělávání.

Jsem velmi rád, že se do projektu podařilo aktivně zapojit i odborníky z oblasti pedagogického a psychologického poradenství, neboť jejich pomoc je zejména pro školy v menších obcích obtížně dosažitelná.

PaedDr. Ing. Rudolf Chloupek

primátor statutárního města Jihlavy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH

I. ÚVOD

II. ANALÝZA STÁVAJÍCÍHO STAVU

- 1) Vstupní dotazníkové šetření.
- 2) SWOT analýza.
- 3) Analýza cílových skupin.
- 4) Registr rizik.
- 5) Přehled prospěchu – dotazníkové šetření.
- 6) Souhrn analýz.

III. NÁVRHOVÁ ČÁST

- 1) Vize.
- 2) Legislativní rámec.
- 3) Cíle.
- 4) Problémové okruhy.
- 5) Akční plán.

IV. ZÁVĚR - VYHODNOCENÍ

V. SEZNAM ZKRATEK

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Metodický list: Možná rizika rodinného prostředí ovlivňující školní neúspěch žáků,
Specifický vztah mezi školou a rodinou - Mgr. Formanová
- Příloha č. 2 Metodický pokyn k zvládání afektu dětí – Mgr. Vovsík
- Příloha č. 3 Případová studie žáka z cizojazyčného prostředí
- Příloha č. 4 Případová studie „Fraus není strašák“

SEZNAM TABULEK

- Tabulka č. 1: Souhrn SWOT analýz jednotlivých škol
- Tabulka č. 2: Analýza cílových skupin
- Tabulka č. 3a: Finanční analýzy
- Tabulka č. 3b: Personální rizika
- Tabulka č. 3c: Právní rizika
- Tabulka č. 3d: Věcná rizika
- Tabulka č. 3e: Organizační rizika
- Tabulka č. 3f: Technická rizika
- Tabulka č. 4a: Přehled prospěchu – počty žáků
- Tabulka č. 4b: Přehled prospěchu v procentech
- Tabulka č. 5a: Akční plán č. 1
- Tabulka č. 5b: Akční plán č. 2
- Tabulka č. 5c: Akční plán č. 3
- Tabulka č. 5d: Akční plán č. 4

SEZNAM SCHÉMAT

- Schéma č. 1: Analýza cílových skupin
- Schéma č. 2: Registr rizik
- Schéma č. 3: Finanční rizika
- Schéma č. 4: Návrhová část
- Schéma č. 5: Vize
- Schéma č. 6: Zpracování vize
- Schéma č. 7: Cíle
- Schéma č. 8: Vytipování problémových oblastí
- Schéma č. 9: Indikátory
- Schéma č. 10: Akční plán – realizace

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1: Žáci - Nejvyšší dosažené vzdělání matky
Graf č. 2: Nejvyšší dosažené vzdělání otce
Graf č. 3: Osobní překážka pro dosažení lepších výsledků ve škole
Graf č. 4: Škola je místo, kde jsem úspěšným žákem
Graf č. 5: Škola je místo, kde vím, jak si poradit se školními úkoly
Graf č. 6: Škola je místo, kde dostávám známky, které si zasloužím
Graf č. 7: Škola je místo, kde je vyučování zábavné
Graf č. 8: Škola je místo, kde spolužáci vycházejí dobře s většinou učitelů
Graf č. 9: Rodiče - Důvod, proč má Vaše dítě horší známky
Graf č. 10: Připadají Vám požadavky školy nepřiměřené?
Graf č. 11: Máte dostatek času na kontrolu domácí přípravy dítěte?
Graf č. 12: Máte zájem o školní práci?
Graf č. 13: Spolupracujete se školou?
Graf č. 14: Víte o tom, zda má Vaše dítě ve škole problémy?
Graf č. 15: Má Vaše dítě dobrý vztah ke škole?
Graf č. 16: Máte zájem o individuální konzultace?
Graf č. 17: Pedagogové – Nároky na žáky
Graf č. 18: Výběr metod výuky
Graf č. 19: Využití individuální vztahové normy
Graf č. 20: Sebehodnocení
Graf č. 21: Výukové materiály
Graf č. 22: Vzájemná hospitace

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

I. ÚVOD

Cílem projektu je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního vzdělávání.

Globálním cílem prioritní osy 1. - **Počáteční vzdělávání** - je rozvoj a zkvalitňování počátečního vzdělávání s důrazem na zlepšení klíčových kompetencí absolventů garantujících uplatnitelnost na trhu práce a zvýšení motivace k dalšímu vzdělávání.

Cílem oblasti podpory 1. 1 - **Zvyšování kvality ve vzdělávání** je zvýšení kvality počátečního vzdělávání. Projekt je zaměřen na podporu a realizaci kurikulární reformy základních škol v oblasti regionální působnosti, na spolupráci základních škol se státní správou a samosprávou s možností uplatnit inovativní formy spolupráce včetně zapojení škol do komunitního rozvoje. Bude rozvíjet kariérové poradenství na školách včetně vyhledávání žáků ohrožených nesprávnou volbou nebo předčasným odchodem ze školy.

Otevřená škola

Pilotní projekt s názvem „**Otevřená škola**“ z oblasti inkluzivního vzdělávání byl zahájen 24. 6. 2014 a ukončen 31. 7. 2015.

Cílem byla **podpora žáků ohrožených školním neúspěchem** nebo předčasným odchodem ze školy prostřednictvím vzájemné spolupráce institucí (škol, zřizovatelů, sociálních partnerů, odborných pracovníků atd.). Bylo podpořeno **vzdělávání učitelů** v oblastech souvisejících s podporou těchto žáků. Důležitým bodem projektu je **výměna zkušeností** mezi základními školami a podpora spolupráce základních škol a zřizovatelů a dalších subjektů působících v oblasti vzdělávání.

Specifickým cílem bylo vytvoření sítě mezi základními školami a dalšími spolupracujícími subjekty (NNO, rodiči, OSPOD, poradenskými a vzdělávacími institucemi), **vznik Rady ředitelů škol a pomoc odborných pracovníků** (speciálních pedagogů a psychologů) **žákům ohroženým studijním neúspěchem a předčasným odchodem ze vzdělávání a zároveň vytvoření návrhu lokální strategie** v oblasti tématu projektu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

II. ANALÝZA STÁVAJÍCÍHO STAVU

Analýza byla provedena v oblasti ORP Jihlava, kde je celkem 79 obcí. Krajské město Jihlava má 50 760 obyvatel (celkový počet ORP Jihlava je 99 500 obyvatel), další větší města jsou Třešť, Polná a Brtnice. Městysů je šest - Batelov, Dolní Cerekev, Luka nad Jihlavou, Kamenice, Stonařov, Větrný Jeníkov. Třicet obcí má méně než 200 obyvatel a 29 obcí méně než 500 obyvatel. Malé obce tvoří více jak dvě třetiny z celkového počtu obcí. V ORP Jihlava je 40 základních škol, z toho 12 málotřídek s jednou nebo dvěma třídami. Celkem 24 ZŠ je spojeno s MŠ, jedna škola je spojená s DDM, ostatní ZŠ jsou samostatné. Mateřských škol je 37, některé jsou spojeny do jednoho právního subjektu, ve skutečnosti je to asi 70 budov v obcích s nízkým počtem obyvatel. Charakteristika oblasti ORP koresponduje s charakteristikou Kraje Vysočina (243 ZŠ), kde je velké množství malých obcí s nízkým počtem obyvatel.

Cílem návrhu Lokální strategie rozvoje základního vzdělávání (dále jen Lokální strategie) je téma „Podpora žáků ohrožených školním neúspěchem nebo předčasným odchodem ze školy“ v oblasti ORP Jihlava. Z analýzy stávajícího stavu v této oblasti vychází návrh Lokální strategie, na jejíž zpracování se podílel řešitelský tým a účastníci projektu – pedagogové, ředitelé základních škol, odborní pracovníci (speciální pedagogové a psycholog). Svými připomínkami přispěli zřizovatelé zapojených základních škol a po odborné stránce ředitelka České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání.

V návrhu Lokální strategie bylo využito materiálů z projektu „Obce sobě“ Svazu měst a obcí.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1) Vstupní dotazníkové šetření

V průběhu řešení projektu bylo v měsících září – říjen 2014 provedeno vstupní dotazníkové šetření u zapojených žáků, rodičů žáků, žakovských poradců (pedagogové) a koordinátorů ZŠ (ředitelů základních škol). Úkolem dotazníkového šetření bylo zjistit u respondentů faktory, které ovlivňují žáka v přístupu ke vzdělávání na základní škole.

Dotazník pro žáka

V dotazníkovém šetření bylo zapojeno 294 žáků základních škol zapojených do projektu. Jednalo se o žáky, kteří byli identifikováni jako žáci ohrožení školním neúspěchem a předčasným odchodem ze vzdělávacího systému.

První otázka se týkala dosaženého vzdělání obou rodičů žáků. Z celkového počtu dotazovaných je nejvíce zastoupena skupina se středním odborným vzděláním bez maturity, následuje střední vzdělání s maturitou, základní vzdělání a nejméně je rodičů, kteří mají vysokoškolské vzdělání. Tyto hodnoty jsou stejné u obou pohlaví.

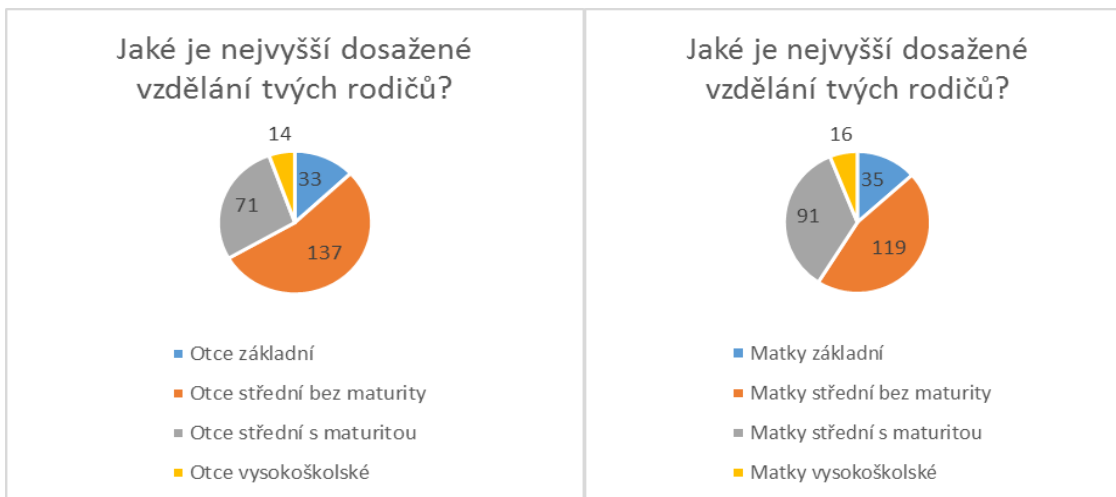
Z provedené analýzy odpovědí na druhou otázku (co je pro žáky překážkou, aby ve škole dosahovali lepších výsledků) vyplývá, že největší překážkou je jejich vlastní neochota a nedostatek času. V malé míře je důvodem nepřátelství spolužáků, špatné domácí podmínky a v nejmenší míře nepřízeň učitele. Většina žáků je si vědoma toho, že největší příčina jejich školního neúspěchu je v nich, nehledají příčinu špatných známek ve škole a učitelích.

Žáci byli dotazováni také na školní prostředí a jejich vztah k němu. Dobré školní klima je pro žáky důležité, projevuje se i ve vztahu žáků ke školní docházce, většinou byli spokojeni.

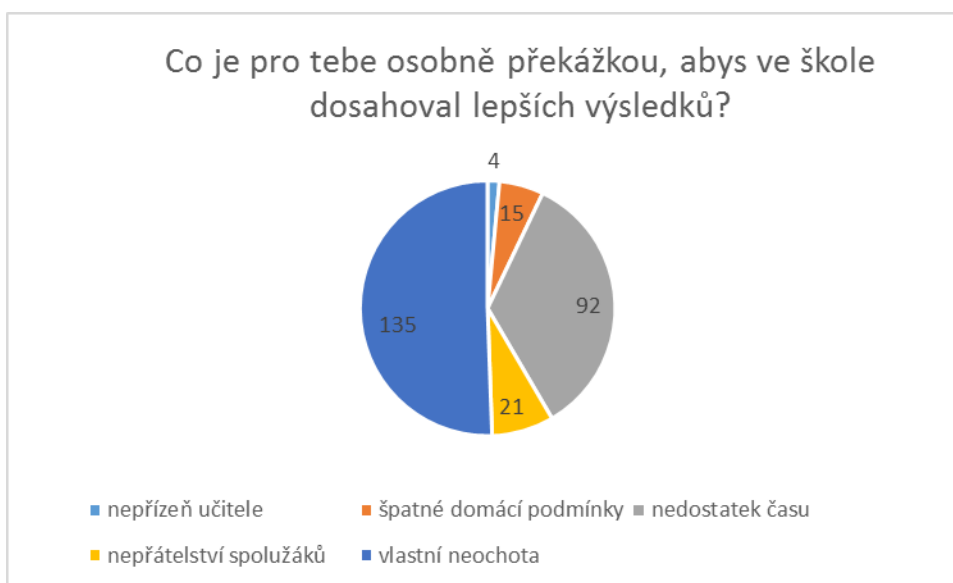
V oblasti sebehodnocení jsou žáci poměrně kritičtí, většina žáků se považuje za neúspěšné žáky, ale pro polovinu žáků je jednodušší odpovědět, že neví, z čehož je vidět, že se ve školách málo pracuje se sebehodnocením.

Z dalšího dotazníkového šetření vyplývá, že žáci se ve školách cítí dobře, dovedou si poradit se školními úkoly, cítí podporu své práce ze strany učitelů, zejména pak ze strany třídních učitelů – na otázku, zda je třídní učitel férový a spravedlivý, 254 žáků odpovědělo ano. Dále se žáci domnívají, že dostávají známky, které si zaslouží. Vyučování za zábavné považuje pouze 40 % dětí.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

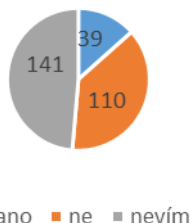
Graf č. 1, 2.: Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů – matka, otec

Graf č. 3: Osobní překážka, pro dosažení lepších výsledků ve škole

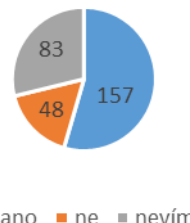
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola je místo, kde jsem
úspěšným žákem

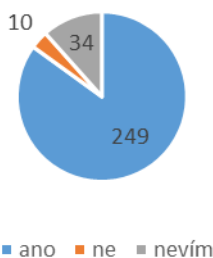
Graf č. 4: škola je místo, kde jsem úspěšným žákem

Škola je místo, kde vím, jak si
poradit se školními úkoly

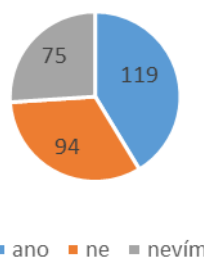
Graf č. 5: Škola je místo, kde vím, jak si poradit se školními úkoly

Škola je místo, kde dostávám
známky, které si zasloužím

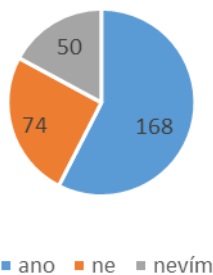
Graf č. 6: Škola je místo, kde dostávám známky, které si zasloužím

Škola je místo, kde vyučování
je zábavné

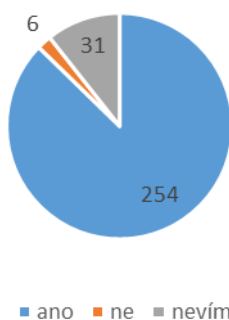
Graf č. 7: Škola je místo, kde vyučování je zábavné

Škola je místo, kde třídní učitel
se o mě zajímá a pomáhá mi s
domácími úkoly

Graf č. 7: Škola je místo, kde vyučování je zábavné

Škola je místo, kde třídní
učitel je férový a spravedlivý

Graf č. 8: Škola je místo, kde spolužáci vycházejí dobře s většinou učitelů

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dotazník pro rodiče

Bylo provedeno dotazníkové šetření rodičů žáků zapojených do projektu. V dotazníkovém šetření bylo zapojeno 354 rodičů. Cílem dotazníků bylo zjistit jednak pohled rodičů na vzdělávání jejich potomků na základních školách, jednak příčiny neúspěchu žáků ve vzdělávacím systému z pohledu rodičů žáků.

V první oblasti rodiče odpovídali na otázku, proč mají jejich děti horší známky. Z vyhodnocení vyplývá, že hlavním důvodem, jsou dle mínění rodičů, jejich vzdělávací schopnosti, dále pak nedůsledná domácí příprava a chybějící podpora i motivace ke školní práci. Na druhé straně je nejmenší příčinou z pohledu rodičů šikana, absence dobrého vztahu učitel – žák, špatný přístup a metody pedagogů ke vzdělávání. Z tohoto vyhodnocení vyplývá, že rodiče vidí většinou příčinu horších výsledků u svých dětí přímo ve schopnostech a přípravě dítěte na školní výuku. Nejméně rodičů přenáší tuto odpovědnost na školu a učitele.

Další otázky pro rodiče byly směřovány na jejich osobní přístup ke vzdělávání jejich dětí. Z odpovědí vyplývá, že rodiče žáků mají většinou kladný vztah ke škole i ke vzdělávání jejich dětí. Rodiče odpověděli, že mají zájem o školní práci, aktivně spolupracují se školou a jsou si vědomi problémů, které jejich dítě má. Rovněž mají zájem o individuální konzultace pro své dítě a kladně hodnotí individuální práci s dětmi v rámci projektu.

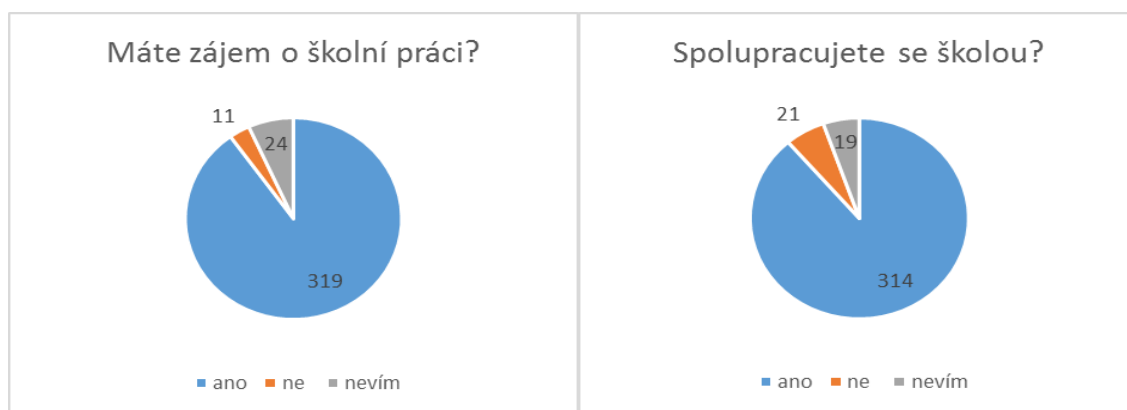
Graf č. 9: Důvod, proč má Vaše dítě horší známky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

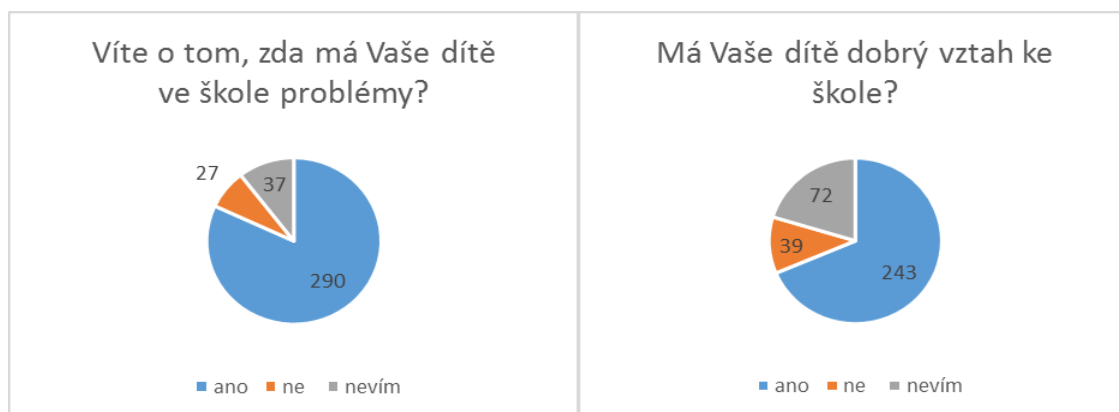
Graf č. 10: Připadají Vám požadavky školy nepřiměřené?

Graf č. 11: Máte dostatek času na důslednou kontrolu domácí přípravy dítěte?

Graf č. 12: Máte zájem o školní práci?

Graf č. 13: Spolupracujete se školou?

Graf č. 14: Víte o tom, zda má Vaše dítě ve škole problémy?

Graf č. 15: Má Vaše dítě dobrý vztah ke škole?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

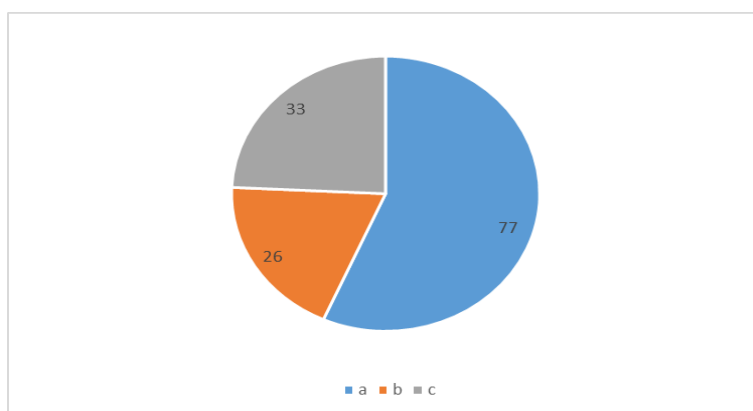
Graf č. 16: Máte zájem o individuální konzultace pro své dítě?

Dotazník pro žákovské poradce (pedagogy)

- Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na pedagogické pracovníky zapojených základních škol do projektu a bylo zapojeno 138 učitelů. Cílem dotazníku bylo zjistit, zda žáci dostávají stejné, případně stejně obtížné úkoly a zda jsou stejně hodnoceni. Většina pedagogů se domnívá, že škola klade na dítě nejvyšší nároky v rámci jejich individuálních aktuálních schopností.

Otázky v dotazníku:

- Škola klade na každé dítě ty nejvyšší nároky v rámci jeho individuálních aktuálních schopností (existuje třídní nebo školní norma výkonu, ale vyhodnocuje se to, jak se k ní dítě blíží úkol od úkolu).
- Škola klade na všechny děti stejné (tytéž) požadavky (stejná zadání pro všechny, spravedlivé – objektivní – známkování)
- Škola slevuje „znevýhodněným“ tím, že stejné úkoly méně přísně hodnotí.

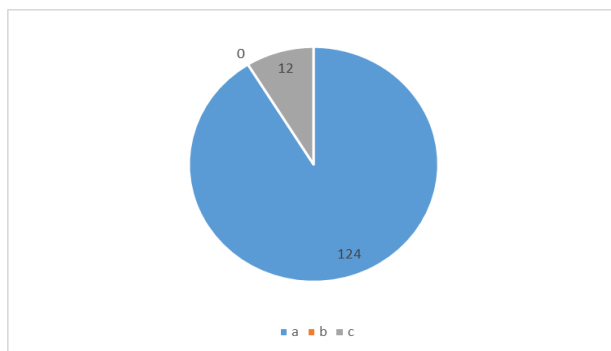
Graf. č. 17 Nároky na žáky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Pedagogové jsou připraveni vysvětlit, proč určité metody výuky používají a jak tyto metody co nejefektivněji přispívají k dosažení vzdělávacích cílů. Promyšlené bloky a projekty jsou zařazovány do výuky pouze v malém procentu.

Otázky v dotazníku:

- Učitelé jsou připraveni vysvětlit, proč používají určité metody výuky a jak tyto metody co nejefektivněji přispívají k dosahování vzdělávacích cílů.
- Učitelé nedovedou vysvětlit, proč pro určité cíle volí právě tu či onu metodu práce.
- Učitelé zařazují promyšlené „bloky“ nebo projekty do své výuky, v běžné výuce postupují rutinním způsobem.

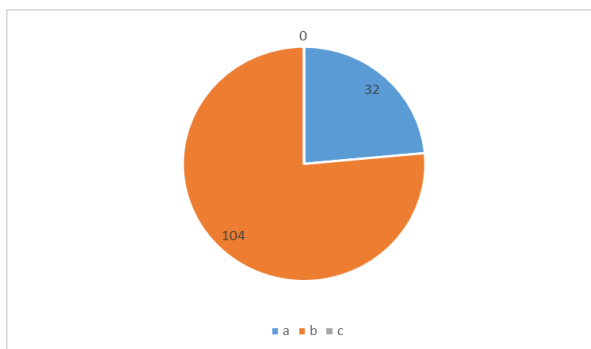

Graf č. 18 Výběr metod výuky

3. Většinou při práci využívají převážně kritéria pro hodnocení odvozená od standardního výkonu, ale umějí je propojit s individuální vztahovou normou a částečně se snaží uplatnit individuální vztahovou normu.

Otázky v dotazníku:

- Učitelé se pokoušejí uplatňovat individuální vztahovou normu u jakkoliv znevýhodněných žáků.
- Učitelé při práci využívají kritéria pro hodnocení odvozená od standardního výkonu, ale umějí je propojit s individuální vztahovou normou.
- Učitelé známkuji převážně podle třídní sociální normy, učitelé znevýhodněné žáky hodnotí jinak např. slovně.

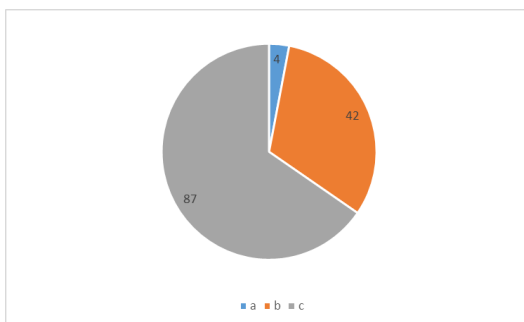
Graf č. 19 Využití individuální vztahové normy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. Učitelé většinou začínají zařazovat sebehodnocení žáků - např. žáci si zaznamenávají, jak byli aktivní při skupinové práci, k sebehodnocení se často používá jednoduchých symbolů („smajlík“). V menší míře učitelé zařazují promyšlené metody sebehodnocení popisným jazykem, kdy žáci slovy konkrétně vyjádří, co se jim zdařilo a co ne, žáci pravidelně vyhodnocují svůj pokrok podle položek ve svých portfoliích.

Otázky v dotazníku:

- Učitelé nepředávají žádnou formou ani část hodnocení žákům - učitelé čas od času vyzvou žáky k tomu, aby si přepočítali chyby, a to označují za sebehodnocení.
- Učitelé zařazují promyšlené metody sebehodnocení popisným jazykem, kdy žáci slovy konkrétně vyjádří, co se jim zdařilo a co ne, žáci pravidelně vyhodnocují svůj pokrok podle položek ve svých portfoliích.
- Učitelé začínají zařazovat sebehodnocení žáků - např. žáci si zaznamenávají, jak byli aktivní při skupinové práci, k sebehodnocení se často používá jednoduchých symbolů („smajlík“).

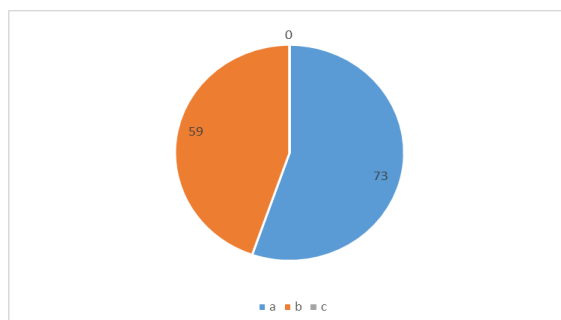

Graf č. 20 Sebehodnocení

5. Pedagogové kromě učebnic mají své vlastní výukové materiály, které v hodinách používají. Necelá polovina učitelů dává přednost svým vlastním materiálům před učebnicemi, popř. učitelé někdy materiál mimo učebnice použijí.

Otázky v dotazníku:

- Několik učitelů dává přednost svým vlastním materiálům před učebnicemi, popř. učitelé někdy nějaký materiál mimo učebnice použijí.
- Všichni učitelé si pravidelně připravují své vlastní výukové materiály.
- Učitelé využívají pouze učebnice a typizované pracovní listy.

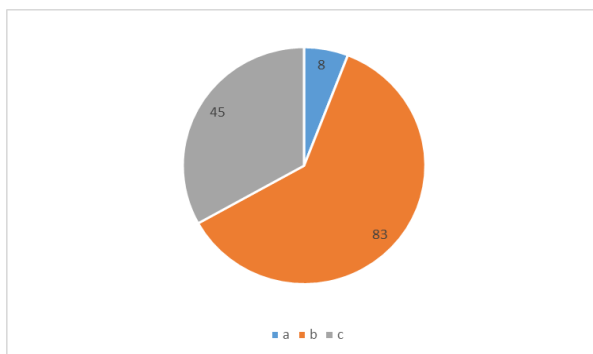
Graf č. 21 Výukové materiály

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. Většina učitelů se vyjádřila, že se navzájem navštěvují ve výuce, poskytují si cílenou zpětnou vazbu a konzultují. Třetina učitelů vzájemné hospitace nevyužívá, což by se mělo změnit.

Otázky z dotazníku:

- Učitelé se v hodinách občas navštěvují, ale neposkytují si zpětnou vazbu ani rady.
- Učitelé se navzájem navštěvují ve výuce, poskytují si cílenou zpětnou vazbu a konzultují.
- Učitelé se ve výuce nenavštěvují.

Graf č. 22 Vzájemné hospitace

Dotazník pro koordinátory ZŠ (ředitelé škol)

V dotazníkovém šetření bylo zapojeno 24 ředitelů. Odpovědi se většinou shodovaly s odpověďmi žákovských koordinátorů, lišily se minimálně.

- Většina ředitelů se domnívá, že škola klade na každé dítě ty nejvyšší nároky v rámci jeho individuálních aktuálních schopností (existuje třídní nebo školní norma výkonu, ale vyhodnocuje se to, jak se k ní dítě blíží úkol od úkolu). Ostatní verze jsou zastoupeny rovněž (každá jednou pětinou), kde se i uvádí, že u znevýhodněných žáků je méně přísné, než u ostatních žáků.
- Většina ředitelů se domnívá, že učitelé jsou připraveni vysvětlit, proč používají určité metody výuky a jak tyto metody co nejefektivněji přispívají k dosahování vzdělávacích cílů.
- Skoro tři čtvrtiny ředitelů si myslí, že učitelé při práci využívají kritéria pro hodnocení odvozená od standardního výkonu, ale umějí je propojit s individuální vztahovou normou. Více jak jedna čtvrtina uplatňuje individuální vztahovou normu u jakkoliv znevýhodněných žáků.
- Ředitelé se vyjádřili, že většina učitelů začíná zařazovat sebehodnocení žáků.
- Někteří ředitelé tvrdí, že pouze někteří učitelé dávají přednost svým vlastním materiálům před učebnicemi, popř. učitelé někdy nějaký materiál mimo učebnice použijí. O něco menší skupina ředitelů si myslí, že všichni učitelé si pravidelně připravují své vlastní výukové materiály.
- Více než polovina ředitelů uvádí, že se učitelé se navzájem navštěvují ve výuce, poskytují si cílenou zpětnou vazbu a konzultují. O něco menší počet je přesvědčen, že se učitelé ve výuce nenavštěvují.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2) SWOT analýza

Podkladem pro zpracování komplexní analýzy místních podmínek v oblasti základního vzdělávání byly použity SWOT analýzy jednotlivých škol ORP Jihlava, které byly zpracovány školami pro projekt „Obce sobě“ Svazu měst a obcí.

Ředitelé a učitelé škol zpracovali analýzu, ze které vznikl velmi rozsáhlý a kvalitní podkladový materiál, ze kterého byla zpracována souhrnná analýza. Byly vybrány údaje, které uváděly školy a na kterých se shodly.

Silné stránky

Školy v ORP jsou obsazené kvalitními a aprobovanými pedagogy, kteří jsou ochotni se vzdělávat a účastnit se kulatých stolů a společných akcí s výměnou zkušeností. Ve větších obcích je solidní zázemí, dobře vybavené školy i pro žáky se SVP. Menší školy jsou limitovány financemi na provoz i na mzdy. Všechny školy spolupracují s odborníky z poradenských zařízení, věnují se žákům ze znevýhodněného prostředí i žákům SVP a žákům ohroženým školním neúspěchem. Ve školách je propracovaný systém výchovného poradenství, i výchovné komise spolupracují s rodiči i školami navzájem. Na větších školách jsou zaváděny přípravné třídy pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, a to za předpokladu, že zařazení vyrovná jejich vývoj. Na školách probíhají pestré nabídky zájmové činnosti, volitelných předmětů atd. Vedení škol akce pro veřejnost plánuje, probíhá individuální a skupinová integrace, školy se snaží využívat logopedických a speciálních pedagogů, snaží se také věnovat i nadaným žákům.

Slabé stránky

Rozšíření projektového učení zatím není na takové míře, jak by si vedení škol představovalo – pro slabší žáky by bylo takové vyučování zajímavější a mohlo by změnit přístup ke škole. Slabší je dosažitelnost projektů u menších škol (od zpracování až po samotnou finalizaci) z důvodu velké vytíženosti učitele i ředitele v jedné osobě a z něho plynoucí i omezená možnost sebevzdělávání.

Jeden z největších problémů je nedostatečná kapacita ve školních družinách, kde by pobyt mohl znevýhodněným žákům pomoci v přípravě na vyučování.

Pedagogové a vedení škol si stěžují na časovou zaneprázdněnost vzhledem k velké vytíženosti a nadměrné administrativní zátěži. Málo příležitostí ke komunikaci a výměně zkušeností, mnohdy nejednotný postup učitelů při řešení problémů a také nedocenenost práce pedagoga vedou k menší motivaci v práci se žáky nad rámec pracovních povinností.

Dalšími problémy, se kterými se školství potýká, jsou: špatný systém přidělování finančních prostředků a zároveň jejich nedostatek vzhledem k normativu na žáka, nedostatek financí k odměňování kvalitní práce a práce navíc, nedostatečné finanční ohodnocení učitelů celkově, vzrůstající psychická i fyzická zátěž pedagogů, nedostatek mužů pedagogů, obecně klesající zájem o vzdělání, chybějící učitelé na kvalitní suplování a s tím spojené chybějící finanční prostředky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nepřítomnost psychologa ve škole stále více ukazuje potřebnost pravidelné práce psychologa ve škole. Nedostatek odborníků (speciální pedagog, psycholog) je zcela evidentní.

Nemožnost realizace jednotlivých požadavků rodičů – např. na menší naplněnost tříd, dělení tříd vzhledem k velkým počtům žáků ve třídách, a na nedostatek financí na nákup nejnovějších pomůcek i ICT techniky.

Další problémy jsou na straně rodiny - nízký zájem některých rodičů o výsledky vzdělávání, neochota rodičů řešit problémy dítěte, špatná spolupráce školy s rodiči problémových žáků, málo podnětné sociální prostředí.

Příležitosti

Příležitosti ke zlepšení práce vidí pedagogové v opatřeních, která by školám, rodičům i žákům pomohla. Především ve zlepšení spolupráce s rodiči a vzájemné komunikace mezi pedagogy. Důležité jsou velmi dobré vztahy se zřizovatelem, odborné semináře pro rodiče i veřejnost, mimoškolní aktivity pro rodiče i žáky, konzultace s odborníky. Znalost žáků a využití jejich silných stránek, zájmů, dovedností, nabídka kvalitních zájmových útvarů a všestranná podpora aktivních žáků jsou další příležitosti ke zlepšení práce.

Další příležitosti

Zavedení projektových dnů, prezentace práce žáků i učitelů, spolupráce s různými školami v regionu, výměna zkušeností, individuální přístup k žákům, zavedení větší variability a možnost výměny doučovaných žáků, lepší využití menšího počtu žáků ve třídách v menších obcích k individuální práci s dětmi.

Pravidelná činnost školního psychologa - podpora žáků, učitelů a rodičů, existence přípravných tříd, zlepšení docházky do školy, spolupráce se zřizovatelem a OSPOD při řešení neúměrné absence a záškoláctví. Zavedení institutu vzdělávací skupiny pro žáky s nepřizpůsobivým chováním ve ŠVP – eliminace výskytu nabourávání výuky nepřizpůsobivými žáky, zajištění bezproblémového přechodu žáků na plně organizované školy a kvalitní spolupráce s mateřskými školami.

Poměrně dobrá dosažitelnost peněz čerpaných v projektech EU a jejich efektivní využití, získání finančních prostředků lze využít na podporu žáků ohrožených školním neúspěchem. Dotace na projekty zaměřené na žáky ohrožené školním neúspěchem vede ke zlepšení výsledků zaostávajících žáků a zlepšení jejich vztahu ke škole.

Je potřeba nově nastavit systém financování školství vytvořením účinného systému podpory smysluplných aktivit a účelově stanovit jednoduchým systémem vykazování práce podporu vyučujících, kteří zajišťují pravidelnou podporu žáků ohrožených školním neúspěchem.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hrozby

Hrozby a problémy, které by mohly nastat nebo již hrozí, jsou: nedostatek uchazečů nebo nekvalitní uchazeči, malá prestiž učitelů ve společnosti, špatná spolupráce s některými úřady, negativní vztahy mezi lidmi na pracovišti, negativní nálady ve společnosti - všeobecný nezájem o veřejné dění, přílišná snaha veřejnosti o zasahování do chodu školy, nedostatečná váha vzdělání u veřejnosti a žáků, formalismus a byrokracie, ztráta zájmu, vyhoření, pracovní přetížení vyučujících, konflikty učitel - rodič, přenesení zodpovědnosti za školní neúspěch žáka na učitele, opětovné znevýhodnění podporovaných žáků v případě nepokračování projektu, malé pravomoci pedagogů v postihování kázeňských přestupků, stále nedostatečná kapacita školních družin, demotivující postavení pedagogů v očích veřejnosti, pokles zájmu o vzdělávání, zhoršující se vztahy mezi lidmi všeobecně, větší agresivita ve společnosti a tím i v rodinách, nárůst šikany, nedostatečná podpora zřizovatele, nízký provozní rozpočet, demografický vývoj v obci – možné snižování počtu žáků v budoucnu a s tím související udržitelnost školy.

Problémy v oblasti žáků a rodičů jsou: ubývání žáků, nedostačující pravomoc školy při řešení problémů s žáky a rodiči, malý zájem rodičů o práci školy a vzdělání vůbec, velký počet akcí, které narušují vlastní výuku, velká benevolence při přijímání žáků na střední školy, rostoucí počet žáků se SVP, zvyšující se počet agresivních žáků, špatné uplatnění žáků ze speciálních tříd, přechod žáků na víceletá gymnázia – úbytek kvalitních žáků, odchod žáků z 5. a 7. ročníku na víceletá gymnázia – na II. stupni spojování dvou tříd do jedné velmi početné, přibývání dětí s poruchami řeči a učení, nárůst žáků s poruchami chování, zvyšující se počet dětí z málo podnětného rodinného prostředí.

V oblasti legislativy a státní správy: nevhodný zásah do kompetencí škol, špatná legislativa, nekoncepční legislativní změny, velká administrativní zátěž, nedostatek financí, možná změna financování málotřídních škol, povolební změna priorit obce (starosta, zastupitelstvo) ke školské politice, nevhodné řízení rozvojových projektů na financování školního psychologa ze strany MŠMT.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
- vysoká kvalita, kreativita a kvalifikovanost pedagogického sboru - ochota pedagogů dále se vzdělávat a pomáhat dětem ohroženým školním neúspěchem, - solidní materiální a finanční zázemí, - zkušenosti s prací se žáky se SVP, - dobrá vybavenost pomůckami pro žáky se SVP, - spolupráce s poradenskými zařízeními, - důraz na pomoc slabším žákům - propracovaný systém pomoci neprospívajícím žákům, - systém činnosti výchovného poradenství - účinná spolupráce vyučujících a výchovných poradců, výchovný poradce a jeho práce s ohroženou cílovou skupinou, - činnost metodika prevence negativních jevů - Minimální preventivní program, Prevence šikany, spolupráce se SPC, PPP, Vrak Barem atd., - velmi dobrá vybavenost ICT technikou a ostatními školními pomůckami, - výuka v přípravných třídách – příprava na lepší zvládnutí vstupu do vzdělávacího procesu pro děti ze znevýhodněného prostředí, - dobře fungující výchovná komise – individuální přístup, spolupráce s rodiči, - kvalitní, odborně vzdělané vedení školy, - spolupráce s ostatními školami, s obcí a rodiči, - rozšiřování technického zázemí školy – renovace pracovní dílen, školní kuchyňky, školní přírodní zahrada, - DVPP, - pestrá nabídka zájmové činnosti, volitelných předmětů atd., akce pro veřejnost, - inkluzivní plánování, individuální a skupinová integrace, - vstřícný postoj obce ke škole, - logopedický a dyslektický asistent, - podpora nadaným dětem, - Rada ředitelů škol – výměna zkušeností.	- málo projektového vyučování, - překročení kapacity školní družiny, málo samostatných prostor pro školní družinu, - komunikace mezi učiteli, málo příležitostí, - formální přístup k plnění některých povinností ze strany zaměstnanců, - mnohdy nejednotný postup učitelů při řešení problémů, - nemožnost realizace jednotlivých požadavků rodičů – např. na menší naplněnost tříd, dělení tříd, - slabší dosažitelnost projektů (od zpracování až po samotnou finalizaci) z důvodu velké vytíženosti učitele a ředitele v jedné osobě a z něho plynoucí i omezená možnost sebevzdělávání, - nedostatek financí na nákup nejnovějších pomůcek i ICT techniky, - nízká motivace některých pedagogů k práci se žáky nad rámec pracovních povinností, - velká vytíženost většiny pedagogů, - nízký zájem některých rodičů o výsledky vzdělávání, - neochota rodičů řešit problémy dítěte, - velké počty žáků ve třídách, - chybějí učitelé na kvalitní suplování a s tím spojené finanční prostředky na jejich práci, - nepřítomnost psychologa ve škole stále více se ukazuje potřebnost pravidelné práce psychologa na škole, - nedostatek mužů – pedagogů, - obecně klesající zájem o vzdělávání, - sociální složení žáků, - nedostatek finančních prostředků vzhledem k normativu na žáka, nedostatek finančních prostředků k odměňování kvalitní práce a práce navíc, - velká administrativní zátěž pedagogů i vedení - nedocenenost práce pedagoga, - nedostatečné finanční ohodnocení učitelů, vzrůstající psychická i fyzická zátěž pedagogů, - malý zájem o vzdělání u některých dětí, menší motivovanost žáků a jejich občasná neochota pracovat navíc po vyučování, - málo podnětné rodinné prostředí, - časová zaneprázdněnost pedagogů - nedostatek odborníků (speciální pedagog, psycholog).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
• zlepšení spolupráce s rodiči, • zlepšení komunikace mezi učiteli, • zavedení projektových dnů, • prezentace práce žáků i učitelů, • spolupráce s různými školami v regionu, výměna zkušeností, • poměrně dobrá dosažitelnost peněz čerpaných v projektech EU a jejich efektivní využití, • velmi dobré vztahy se zřizovatelem, • získání finančních prostředků na podporu žáků ohrožených školním neúspěchem, • nově nastavený systém financování školství - je třeba vytvořit účinný systém podpory smysluplných aktivit, • účelově stanovená podpora vyučujících, kteří zajišťují pravidelnou podporu žáků ohrožených školním neúspěchem – s jednoduchým systémem vykazování práce, • pravidelná činnost školního psychologa - podpora žákům, učitelům a rodičům, • individuální přístup k žákům, • existence přípravných tříd, • odborné semináře pro rodiče i veřejnost, mimoškolní aktivity pro rodiče, • kvalitní spolupráce s mateřskými školami, • nabídka kvalitních zájmových útvarů, • znalost žáků, využití jejich silných stránek, zájmů, dalších dovedností, • všestranná podpora aktivních žáků, • dotace na projekty zaměřené na žáky ohrožené školním neúspěchem - zlepšit výsledky zaostávajících žáků, zlepšit jejich vztah ke škole, • bezproblémový přechod žáků na plně organizované školy • zlepšit docházku do školy, spolupracovat se zřizovatelem při řešení neúměrné absence a záškoláctví, • Institut vzdělávací skupiny pro žáky s nepříznivým chováním ve ŠVP – eliminace výskytu nabourávání výuky nepříznivými žáky, • konzultace s odborníky, • zavedení větší variability a možnost výměny doučovaných žáků, • lépe využít menší počet žáků ve třídách k individuální práci s dětmi.	• neúspěch v žádosti o dotaci na AP, • nedostatek uchazečů nebo nekvalitní uchazeči přihlášení do výběrového řízení na novou pozici, • ubývání žáků, • malá prestiž učitelů ve společnosti, • špatná spolupráce s ostatními úřady, • nedostačující pravomoc školy při řešení problémů s rodiči, • malý zájem rodičů o práci školy a vzdělání vůbec, • negativní vztahy mezi lidmi na pracovišti, • negativní nálady ve společnosti - všeobecný nezáměr o veřejné dění, • přílišná snaha veřejnosti o zasahování do chodu školy, • nedostatečná váha vzdělání u veřejnosti a žáků, • velký počet akcí, které narušují vlastní výuku, • velká benevolence při přijímání žáků na střední školy, • rostoucí počet žáků se SVP, • nevhodný zásah do kompetencí škol, • špatná legislativa, nekonceptní legislativní změny, • přebujelá administrativa, • nedostatek financí v důsledku plánované reformy financování školství, • konflikty učitel x rodiče, • případná změna financování málotřídních škol, • případná povolební změna priorit obce (starosta, zastupitelstvo) ke školské politice, • přenesení zodpovědnosti za školní neúspěch žáka na učitele, • opětovné znevýhodnění podporovaných žáků v případě nepokračování projektu, • zhoršené klima školy, klima třídy, • formalismus a byrokracie, • ztráta zájmu, vyhoření, • pracovní přetížení vyučujících, • malé pravomoci pedagogů v postihování kázeňských přestupků, • stále nedostatečná kapacita školní družiny, • špatné uplatnění žáků ze speciálních tříd, • přechod žáků na víceletá gymnázia – úbytek kvalitních žáků, odchod žáků z 5. a 7. ročníku na víceletá gymnázia – na II. stupni spojování dvou tříd do jedné velmi početné, • demotivující postavení pedagogů v očích veřejnosti, • pokles zájmu o vzdělávání, • zhoršující se vztahy mezi lidmi, větší agresivita ve společnosti a tím i v rodinách, nárůst šikany, • nedostatečná podpora zřizovatele, • demografický vývoj v obci – možné snižování počtu žáků v budoucnu a s tím související udržitelnost školy, • přibývání dětí s poruchami řeči a učení, • zvyšující se počet dětí z málo podnětného rodinného prostředí, • nevhodné řízení rozvojových projektů na financování školního psychologa ze strany MŠMT, • nízký provozní rozpočet, • škola v režimu na výjimku, • neochota rodičů přijmout málotřídní uspořádání 1. stupně, • neochota starších pedagogů pracovat jinak, • zdoluhavé řešení provozních problémů, • škola jako předmět obecních sporů, škola jako rukojmí všech.

Tabulka č. 1: Souhrn SWOT analýz jednotlivých škol

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3) Analýza cílových skupin

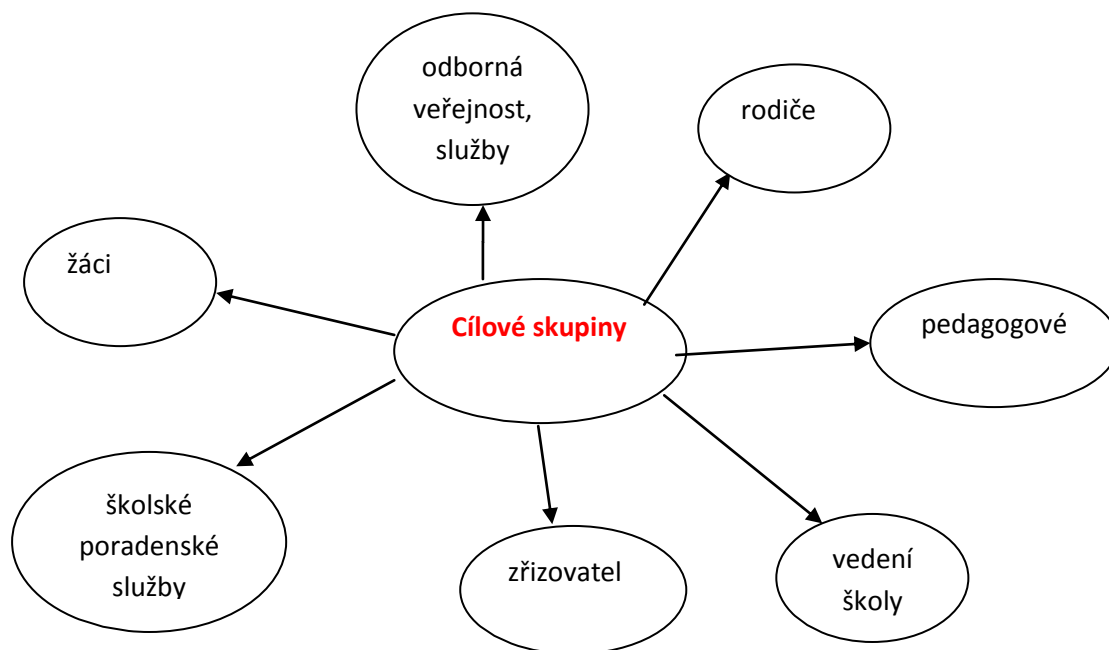

Schéma č. 1: Analýza cílových skupin

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cílové skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojená se skupinou	Způsob komunikace	Opatření	Poznámky
Rodiče	pomoc pedagogů	nepřiměřená očekávání	osobně, písemně	individuální plány a přístup, doučování	řešení problémů žáka s rodiči
Žáci	pomoc třídního učitele, ostatních pedagogů, odborných pracovníků, psychologa, zlepšení prospěchu, vyřešení problémů	špatná spolupráce žáků, nezáměr žáků	osobně, písemně, elektronicky	individuální konzultace s odbornými pracovníky, doučování	řešení problémů, projekty
Pedagogové	zlepšení prospěchu žáků	práce navíc bez finančního ohodnocení	osobně, písemně, elektronicky	individuální konzultace s odbornými pracovníky	řešení problémů, spolupráce škol
Vedení školy	zlepšení prospěchu žáků, spokojenost rodičů	nezáměr rodičů	osobně, písemně, elektronicky	rozhovory s rodiči, pochvaly a ocenění žáků	kommunikace s rodiči, Rada ředitelů škol
Zřizovatel	kvalitní vzdělávání v ZŠ bez problémů	nekvalitní uč. sbor, nezáměr vedení o projektovou činnost	osobně, písemně, elektronicky	postihy, výměny pedagogů, získávání financí z projektů	
Školské poradenské služby	odborná pomoc žákům i pedagogů	nezáměr žáků, rodičů, pedagogů, velké množství znevýhodněných žáků	osobně, písemně, elektronicky	přesvědčování, využívání odborných pracovníků, školní psycholog, speciální pedagog	odborní pracovníci, poradenství
Odborná veřejnost, služby	kvalitní bezproblémové školství	nekvalitní služby	tisk, bulletiny, výroční zprávy, webové stránky	prezentace, publikace, kvalitní webové stránky	

Tabulka č. 2: Analýza cílových skupin

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4) Registr rizik

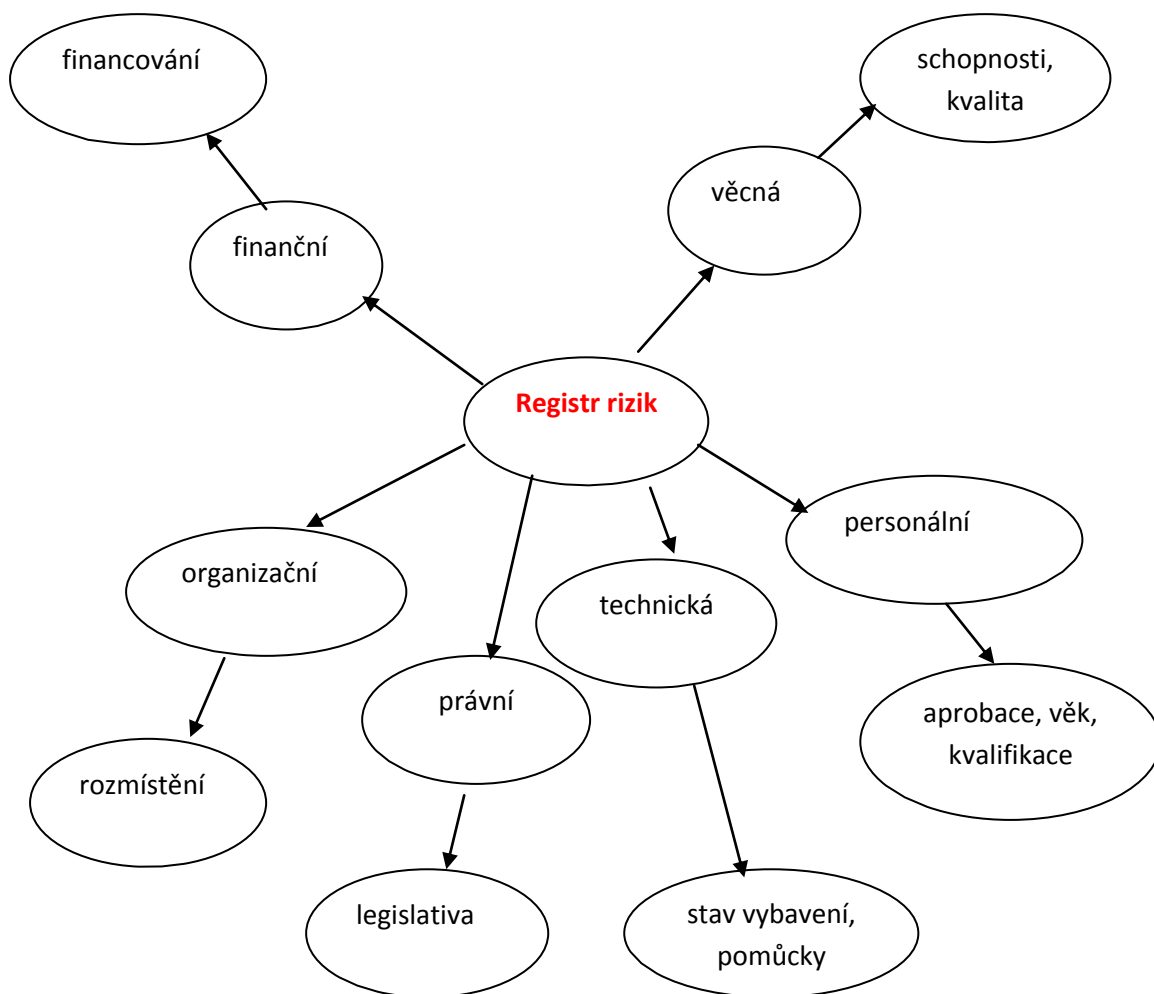

Schéma č. 2: Registr rizik

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Riziko	Opatření
Finanční rizika	
Nedostatek financí na pomůcky pro ohrožené žáky	- projektová činnost, - meziobecní spolupráce, - výpůjčky, - spolupráce se zřizovatelem, krajem, - dotace MŠMT.
Nedostatek ONIV na pomůcky a učebnice	- navýšení normativu MŠMT, - zapojení rodičů do financování pomůcek, - zapojení sponzorů, - spolupráce s podniky, - společné nákupy pomůcek se spádovými školami, - společné zakázky, cenové nabídky.
Neschválený projekt pro ohrožené žáky	- kvalitní zpracování projektu, - podání dalšího projektu, - spolupráce s odborníky, - vyhodnocení úspěšnosti.
Nedostatek financí na mzdy pedagogů a práci navíc	- změna systému financování, - zapojení obcí, - projekty.
Nedostatek financí pro provoz a investice	- projektová činnost, - spolupráce se zřizovatelem, - meziobecní spolupráce.
Systém financování	změna legislativy v rozpočtové oblasti.
Nízké normativy	navýšení normativu - MŠMT, kraj.
Nedostatek financí pro odborníky	- speciální pedagogové, - psychologové, - asistent pedagoga, - osobní asistence u žáků zdravotně postižených.

Tabulka č. 3a - finanční rizika

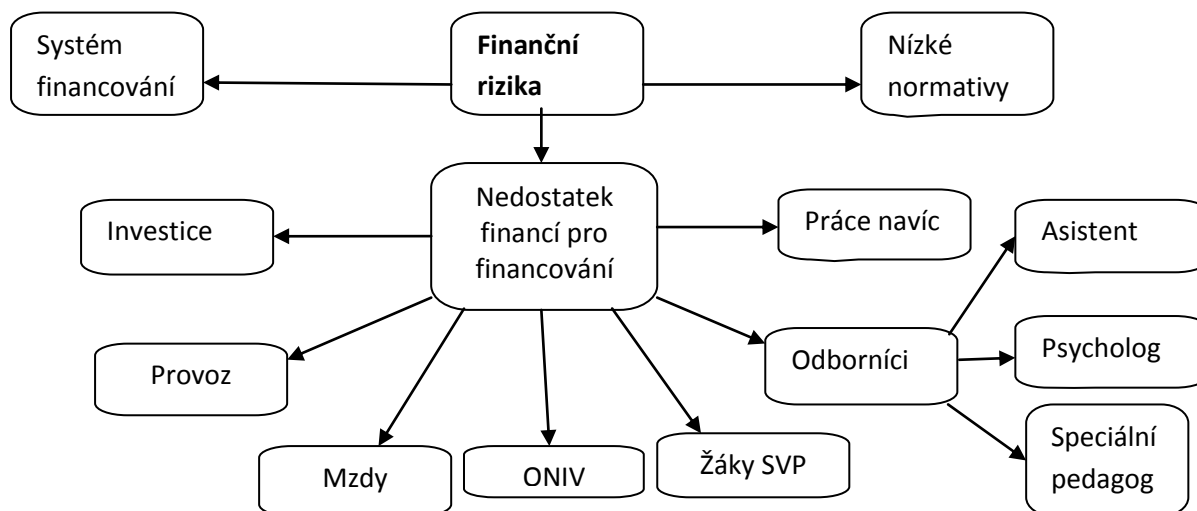

Schéma č. 3: Finanční rizika

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Personální rizika	opatření
Nedostatek odborníků	- příprava specializovaných odborníků na VŠ, - legislativní úprava a finance na odborníky ve školách.
DVPP	pedagogy připravit pro inkluzi.
Vzdělávání	- příprava studentů - pedagogů na PF pro inkluzi, - koncepce vzdělávání.
Špatná komunikace a spolupráce pedagogů	- zlepšení komunikace, - vzájemná spolupráce, - výměna zkušeností, - projektová činnost.
Malá motivace pedagogů	- zlepšení finančních a materiálních podmínek ve školství, - ocenění práce pedagogů.
Časová zaneprázdněnost pedagogů	- pomocní pracovníci pro dohledy, dozory, - snížení administrativní zátěže, suplování.
Odchody pedagogů, vyhoření	motivace, snížení časové náročnosti, ohodnocení práce navíc, snížení neustálých změn ve školství.

Tabulka č. 3b – personální rizika

Právní rizika	Opatření
Špatně nastavený systém financování a katalog prací	- změna systému financování, změna normativů, - navýšení kapacity ŠD, - začlenění odborníků do školní legislativy, - zavedení pomocných pracovníků do školství, - legislativní zakotvení péče o ohrožené žáky a nadané žáky.

Tabulka 3c – právní rizika

Věcná rizika	Opatření
Snížení kvality výuky	- omezení odchodů žáků z 5. a 7. tříd do gymnázií, - motivační prostředí pro žáky a zlepšení klimatu školy, - vytvoření státní školní koncepce.

Tabulka 3d - věcná rizika

Organizační rizika	Opatření
Rozmístění škol	- podpora škol v obcích, - spolupráce škol, - svazkové školy.

Tabulka 3e – organizační rizika

Technická rizika	Opatření
Vybavenost škol	- projektová činnost, - sponzorské dary, - spolupráce s firmami, - zvýšení ONIV.

Tabulka 3f – technická rizika

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5) Přehled prospěchu – dotazníkové šetření

Jednotlivým školám byly zadány ke zpracování přehledy prospěchu za poslední čtyři roky, ve kterých byla zjišťována struktura žáků z hlediska prospěchu – počet žáků s vyznamenáním (úspěšní žáci), počet žáků ohrožených školním neúspěchem (neúspěšní žáci s nedostatečnými známkami na vysvědčení a žáci s více než dvěma dostatečnými).

Z tabulky je vidět navyšující se celkový počet žáků na ZŠ za poslední 4 roky, navyšuje se i počet úspěšných žáků, kteří mají na vysvědčení „prospěli s vyznamenáním“ (v procentuálním vyjádření je od 58 – 61 %). Na velkém procentu žáků úspěšných má velký počet vyznamenání žáků 1. stupně.

Poslední údaj za rok 2014/2015 je za obě pololetí a je zajímavý tím, jak se obě pololetí liší.

Žáků ohrožených školním neúspěchem, případně předčasným odchodem ze školy, je v posledních čtyřech letech od 7 – 10 % (570 - 730 žáků). V rámci projektu se věnujeme celkem 400 žákům, kteří sice nejsou vždy totožní se žáky se špatným prospěchem, ale je zajímavé porovnat prospěch na vysvědčení z konce roku v letech 2011/2012 - 2014/2015.

Celkový počet žáků se ve školách v posledních letech stále zvyšuje, v ORP Jihlava se navýšil o 731 žáků. Stejně tak se zvyšuje i počet žáků s vyznamenáním, celkem o 672. Počet žáků s nedostatečnými známkami se pohybuje od 1 – 2 %, (79 – 103 žáků), v pololetí je ale těchto žáků podstatně více, jak ukazují čísla z pololetí školního roku 2014/2015 (147). Bohužel narůstá počet žáků s více než dvěma dostatečnými známkami (5 - 9 %). S nimi je třeba individuálně pracovat, a tím snižovat počet žáků ohrožených školním neúspěchem (433 - 638). Počet průměrných žáků (cca 30 %) se snižuje s navyšováním počtu ohrožených žáků školním neúspěchem.

školní rok	počet žáků celkem	počet žáků s nedostatečnými	počet žáků s více než 2 dostatečnými	počet žáků s vyznamenáním
2011/2012	6 756	103	467	3 900
2012/2013	6 898	92	462	4 052
2013/2014	7 135	79	433	4 245
2014/2015 1. pololetí	7 471	147	344	4 767
2014/2015 2. pololetí	7 487	89	638	4 572

Tab. 4a: Přehled prospěchu – počty žáků (červeně označeno – údaje za 1. pololetí)

V porovnání s celkovým počtem žáků bylo zjištěno procentuální zastoupení jednotlivých skupin.

školní rok	počet žáků celkem v %	počet žáků s nedostatečnými v %	počet žáků s více než 2 dostatečným v %	počet žáků s vyznamenáním v %
2011/2012	100	2	7	58
2012/2013	100	1	7	59
2013/2014	100	1	6	60
2014/2015 1. pololetí	100	2	5	64
2014/2015 2. pololetí	100	1	9	61

Tab. 4b: Přehled prospěchu v procentech (červeně označeno – údaje za 1. pololetí)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6) Souhrn analýz

Ve vstupním dotazníkovém šetření byly zpracovány názory žáků, rodičů, pedagogů a ředitelů všech zúčastněných škol. Dotazníky se týkaly tématu podpory žáků ohrožených školním neúspěchem a zjišťování, jaké faktory ovlivňují neúspěchy žáků. Bylo zajímavé, že žáci přiznali, že jejich neochota a údajný nedostatek volného času je příčinou špatných školních výsledků, v malé míře uvádějí jiné příčiny. Žáci nemají velké sebevědomí, většina se cítí být neúspěšnými žáky, z čehož vyplývá, že se málo pracuje se sebehodnocením. Za důležité je považováno školní klima a vyučování považuje za zábavné pouze 40 % žáků.

I rodiče ví, že příčinou neúspěchu je osobní přístup jejich dětí ke školní práci, jejich vzdělávací možnosti, nedůsledná domácí příprava, chybějící podpora a motivace ke školní práci. Většina rodičů nepřenáší odpovědnost na školu, mají zájem o individuální přístup pedagogů ke svým dětem, kladně hodnotí projekt. Účast v tomto projektu je pro děti prestižní, naopak forma doučování bez projektu pro slabší žáky má pro ně hanlivý význam.

Pedagogové jsou schopni zdůvodnit výběr metod, používají blokové i projektové vyučování, sebehodnocení se částečně objevuje, žáci mají svá portfolia a je prosazován individuální přístup nejen k žákům SVP a k žákům se slabším prospěchem, ale i k žákům nadaným.

V rámci SWOT analýzy se pedagogové i ředitelé zamysleli nad silnými stránkami své školy, v oblasti slabých stránek si uvědomili, na co je potřeba se zaměřit - např. na projektové, zábavnější vyučování, individuální péči, zlepšení spolupráce a vzájemné komunikace, pořádání akcí pro veřejnost a rodiče, snížení vysokých počtů žáků ve třídách, dělení na skupiny atd. Zmapovali příležitosti a hrozby. Ze SWOT analýz byly vytipovány problémové oblasti a navržena opatření na zlepšení.

V analýze cílových skupin byla zpracována očekávání jednotlivých skupin, vytyčena rizika spojená se skupinami, způsob komunikace a opatření k uvedeným problémům. Jedná se o skupiny žáků, rodičů, pedagogů, vedení školy, zřizovatele, školských poradenských služeb, odborné veřejnosti a služeb mimo školství.

Registr rizik byl vytipován v oblasti finanční, právní, personální, technické, věcné, a organizační. Tabulky jsou doplněny opatřeními na uvedená rizika.

V tabulkách přehledu prospěchu byl za poslední tři roky zjištěn (od roku 2011/2012 až do pololetí roku 2014/2015) celkový počet žáků (6 756, 6898, 7 135, 7 471). Z celkového počtu vyplývá, že se v posledních dvou školních letech počet žáků na ZŠ zvyšuje hlavně na 1. stupni, tím vznikl problém s nedostatkem míst ve ŠD. Za žáky ohrožené školním neúspěchem bylo považováno více než 9 % žáků (727 žáků). Zbývající žáci jsou žáci průměrní.

Jsou ještě další žáci, jejichž rodiče se rozvádějí a mají problémy se zhoršeným prospěchem, žáci dlouhodobě nemocní a další, jimž je potřeba se individuálně věnovat.

Průběh projektu považujeme za úspěšný, určitě by bylo možné pokračovat v dalších letech. Rodiče, pedagogové i žáci projekt plně oceňují.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

III. NÁVRHOVÁ ČÁST

Návrhová část obsahuje kapitoly: Vize, Legislativní rámec, Problémové oblasti, Cíle, Indikátory a Akční plán. Vychází ze zpracované analýzy stávajícího stavu, popisuje faktory a problémové oblasti, navrhuje opatření ke zlepšení podmínek v podpoře neúspěšných žáků i další prospěšná zlepšení současného stavu.

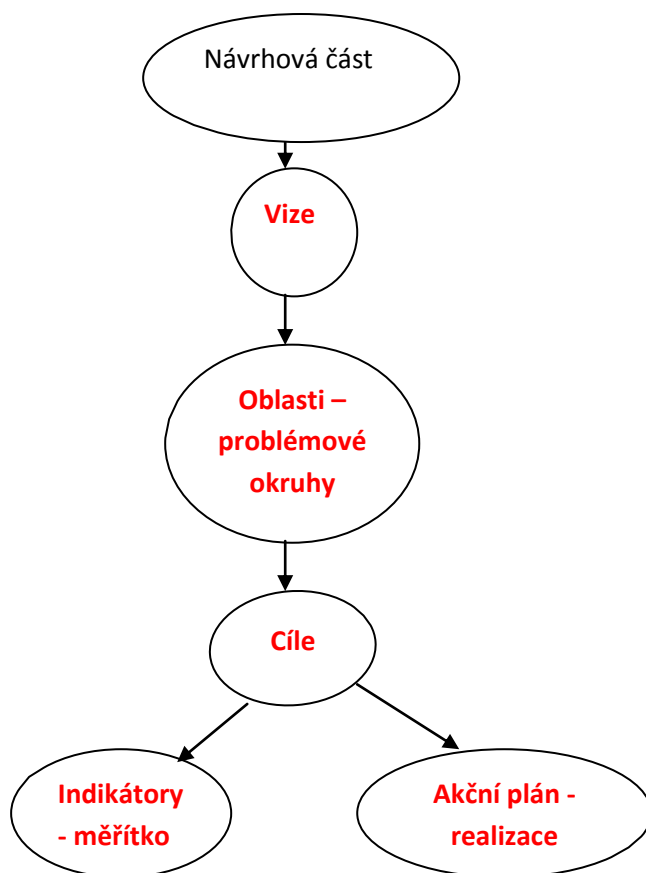

Schéma č. 4: Návrhová část

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1) Vize

„Bezpečné, kvalitní a otevřené školy s individuálním přístupem k žákům.“

Základní školy by měly být bezpečné, otevřené, s rovným přístupem pro všechny děti. Pedagogové by se měli věnovat dětem s problémy i dětem nadaným, individuální přístup by měl být samozřejmostí. Měli by žáky povzbuzovat, motivovat, chválit, přesně určit pravidla, pracovat kreativně a tvořivě a podpořit všechny žáky. Začlenění všech dětí s různými schopnostmi do třídy, získání kvalitního vzdělání, to je důležitá součást inkluzivního vzdělávání, stejně jako kvalitní spolupráce s rodiči.

Účast škol na projektech, vzájemná spolupráce škol v území ORP, dostatek financí na mzdy pedagogických pracovníků, na školské podpůrné služby a odborné pracovníky, snížení administrativní zátěže a koncepční školství, to jsou další oblasti, na kterých by se mělo pracovat.

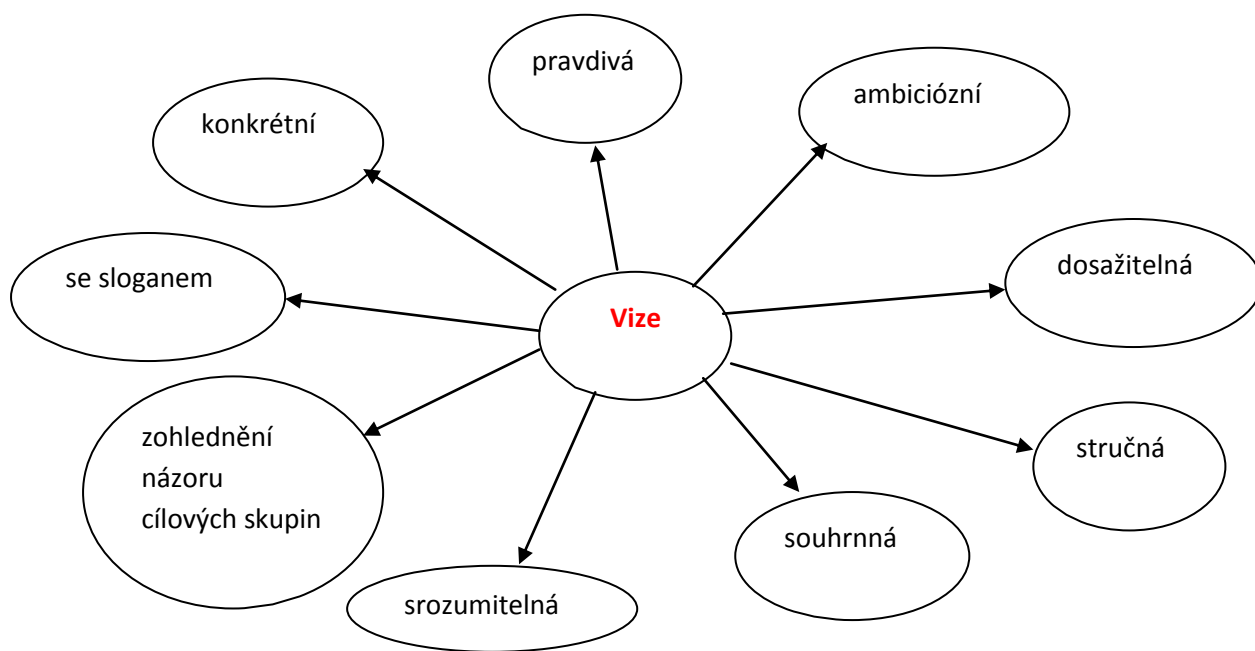

Schéma č. 5: Vize

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

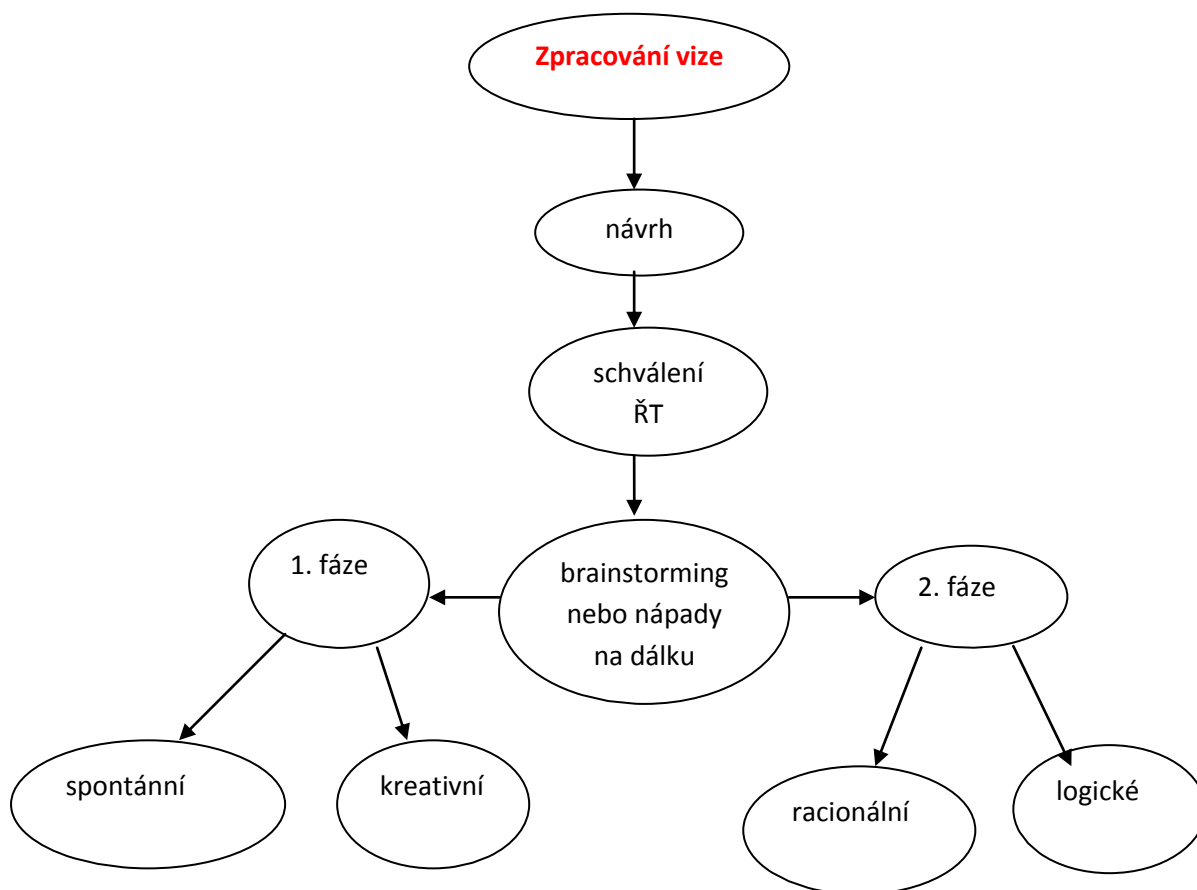

Schéma č. 6: Zpracování vize

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2) Legislativní rámec

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v platném znění

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů v platném znění

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání v platném znění

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky v platném znění

Vyhláška č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku v platném znění

Vyhláška č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání v platném znění

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání v platném znění

Vyhláška č. 108/2005 o školských výchovných zařízeních a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních v platném znění

Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování v platném znění

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (OSN, 2006)

Úmluva o právech dítěte (OSN, 1989)

Vyhláška č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných v platném znění

Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních v platném znění

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2) Cíle

- podpora žáků ohrožených školním neúspěchem resp. předčasným odchodem ze vzdělávání prostřednictvím;
- vzájemné spolupráce institucí (škol, zřizovatelů, sociálních partnerů);
- vzdělávání pedagogů a přímé intervence.

Specifické cíle:

- vytvořit síť mezi základními školami a dalšími spolupracujícími subjekty (NNO, školskými radami, rodiči, OSPOD, ostatními zřizovateli, poradenskými a vzdělávacími institucemi), pomoc žákům ohroženým studijním neúspěchem a předčasným odchodem ze vzdělávání;
- ve vzájemné spolupráci zapojených subjektů vytvořit návrh lokální strategie v oblasti základního vzdělávání.

Cílem je vytvořit vnější podpůrný systém pro řešení školní neúspěšnosti. Zlepšit spolupráci mezi školou a rodinou, zlepšit klima školy, motivovat žáky, individuálně se jim věnovat tak, aby zlepšili nejen svoje školní výsledky, ale i vztah k technickému a řemeslnému vzdělání, kde se mohou profesně uplatnit. Jedná se tedy o to, aby všichni žáci měli stejné možnosti a přístup ke vzdělávání a nebyli vyčleněni mimo hlavní vzdělávací proud základního vzdělávání.

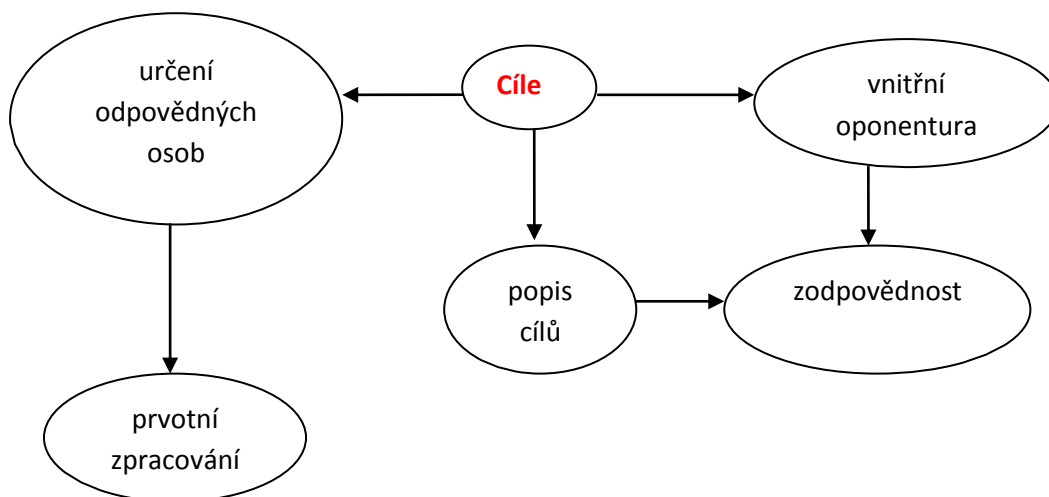

Schéma č. 7: Cíle

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4) Problémové oblasti

Snaha o vytipování problémových oblastí se prolínala celým projektem. Diskutovalo celkem šest pracovních skupin v různých termínech, jednání se účastnili koordinátoři škol a žakovští poradci. Spolu s moderátorkou setkání se zaměřili na určená témata, součástí byla diskuse a vzájemná **výměna zkušeností**. Kromě těchto akcí se konaly tři vzdělávací semináře v rámci **dalšího vzdělávání** pedagogických pracovníků. Další významnou akcí bylo založení **Rady ředitelů škol** a uskutečnění akcí „**Kulaté stoly**“, kde se zapojení koordinátoři škol scházeli a vznikla významná spolupráce základních škol v ORP Jihlava.

Na Základní škole speciální a Praktické škole Jihlava se uskutečnila první výměna zkušeností. 12. 11. 2014 pod vedením ředitelky školy a moderátorky Mgr. Zuzany Šimkové s tématem „Možnosti prevence a řešení problémového chování hyperaktivních žáků“. Při výměně zkušeností v oblasti problematiky vzdělávání žáků s problémovým chováním byly uvedeny postupy, přístupy, metody a terapie na konkrétních případech, jako je např. **trampolining, arteterapie, muzikoterapie....**

26. 11. 2014 se uskutečnilo setkání na téma „Výměna zkušeností práce s problémovým chováním u žáků, **využití drumbenů v praxi**“. Moderátorkou byla Mgr. Ivana Málková - ředitelka ZŠ Jihlava, Jungmannova 6, kde se vzdělávají žáci s ŠVP s přílohou i bez přílohy. Žáci předvedli přímo ve třídě ukázkou práce s drumbenou a po ukázce se se zkušenostmi s problémovým chováním žáků podělil výchovný poradce Mgr. Koreň. Tématem diskuse byla absence, agresivita, šikana a v závěru byla konstatována rostoucí **potřeba školního psychologa**, nejlépe etopeda. Jako další možnost byla doporučena možnost **využití Střediska výchovné péče** při Dětském domově se školou v Jihlavě.

Další setkání na téma „**Využití tabletu pro práci s dětmi – zaměření na reedukaci školní neúspěšnosti**“ se konalo na ZŠ Jihlava, Křížová ul. 11. 12. 2014 s moderátorkou PhDr. Lubicou Váchovou Novákovou - ředitelkou SPC Jihlava. Účastníci akce se zabývali příčinami a řešením školní neúspěšnosti žáků, podpůrným programem, využitím tabletů a specifik s ohledem na druh znevýhodnění dětí, programy pro alternativní komunikaci a využití internetu. Diskuse se týkala převážně zhodnocení dosavadní intervence a pokroku žáků. Koordinátoři a žakovští poradci konzultovali s odborným pracovníkem efektivnost podpůrných opatření stanovených pro žáky a speciálně pedagogické intervence u žáků.

Psycholog Mgr. Lenka Formanová moderovala 13. 1. 2015 setkání na Základní škole O. Březiny v Jihlavě s názvem „**Možná rizika rodinného prostředí ovlivňující školní neúspěch žáků, specifický vztah mezi školou a rodinou a jeho možné úskalí**“. Výměna zkušeností se zabývala možnými riziky, která ovlivňují neúspěch žáků a specifickým **vztahem mezi školou a rodinou** a možnými problémy při vzájemné komunikaci a riziky řešení vzájemných konfliktů (víme, že rodinné prostředí má velkou důležitost a vliv na úspěch nebo neúspěch žáka ve škole). Hovořilo se o **efektivnosti podpůrných opatření**, o zkušenostech poradců, o zkušenostech z jednání s OSPOD a bylo konstatováno, že je nutné **zřízení organizace zajišťující důslednou ochranu a bezpečné zázemí nezletilým dětem** a

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

pomoc škole při **domáhání se plnění povinností rodiny vůči škole**. Přítomnost školního psychologa na škole by měla samozřejmostí. Pracovní list, který byl zpracován Mgr. Formanovou, byl předán účastníkům projekt (příloha č. 1).

Setkání s názvem „**Možnosti prevence a řešení problémového chování hyperaktivních žáků**“ s moderátorkou Mgr. Zuzanou Šimkovou na Základní škole speciální a Praktické škole Jihlava se uskutečnilo 12. 2. 2015. Účastníci byli seznámeni s praktickými ukázkami speciálních terapií využitelných při práci s hyperaktivními žáky: trampoliningem, arteterapií, muzikoterapií, relaxací... V úvodní praktické části semináře představila Mgr. Jitka Suchánková práci s žáky se středním mentálním postižením a autismem na trampolíně. Mgr. Dagmar Zelená ukázala s žáky vybrané techniky práce arteterapie a artefietiky. Mgr. Marek Mertl se skupinou žáků předvedl ukázky muzikoterapie a její využití při terapii žáků s poruchami chování. Proběhla diskuze s účastníky setkání, výměna zkušeností v oblasti problematiky vzdělávání žáků s problémovým chováním a vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem.

Setkání na téma „**Výměna zkušeností při využití tabletu pro práci s dětmi – zaměření na reedukaci školní neúspěšnosti**“ proběhlo na Mateřské škole a Speciálně pedagogickém centru 4. 3. 2015. Moderátorkou a lektorkou byla Mgr. Jana Rittichová, která kromě seznámení se zařízením, řídila ukázky speciálně pedagogické práce, ukázky trampolingu, seznámila s koncepcí, technikou a možnostmi práce „snoezelen“. Využití tabletů v oblasti neúspěšných žáků se týkalo charakteristiky tabletů:

- windows tablety – vysvětlení používání a ovládání, výhody, nevýhody;
- android tablety – vysvětlení používání a ovládání, výhody, nevýhody;
- apple tablety - vysvětlení používání a ovládání, výhody, nevýhody;
- specifiky práce s tablety s ohledem na druh znevýhodnění – školní neúspěšnost;
- kontakty na webové stránky;
- základní přehled aplikací podle oblastí vzdělávání.

Výměna zkušeností při praktickém nácviu práce s tablety se týkala individuální práce žakovských poradců a koordinátorů s tablety, využití aplikací zaměřených na rozvoj jednotlivých dovedností, práce s programy pro alternativní komunikaci, se vzdělávacími programy, hrami, malováním, logopedií, prohlížením fotografií a videí, studia cizích jazyků na tabletu a dalšího využití internetu.

Diskuze koordinátorů a žakovských poradců s poradenským pracovníkem se týkala speciálně pedagogické intervence u žáků, výměny zkušeností ze speciálně pedagogické práce s žáky, zhodnocení dosavadní intervence a pokroku u žáků, konzultace k efektivnosti podpůrných opatření stanovených pro žáky.

Seminář v rámci tří akcí dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků s tématem „**Práce s problémovými žáky**“ vedl 9. 12. 2014 lektor Mgr. Radek Vovsík, ředitel Domova dětí se školou Jihlava. Představil zařízení, informoval o zřízení Střediska výchovné péče a nabídce služeb, mluvil o systému péče o děti s poruchami chování, nejčastějších poruchách chování a způsobu práce s dětmi, u nichž jsou diagnostikovány závažné poruchy chování (delikvence, toxikomanie, alkoholismus a

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

nikotinismus, sexuální aberace, reaktivní poruchy chování, psychiatrické diagnózy), systému práce v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy, personální zajištění, práci s dítětem v afektu – metodika – byl rozdán metodický materiál DDŠ pro práci s dítětem v afektu (příloha č. 2).

Druhý seminář „Komunikace v systému školy a její vliv na spolupráci a vzdělávání“ vedl 9. 4. 2015 lektor Mgr. Karel Opravil. Podrobně se zabýval ovlivňováním komunikace, psychohygienou, podporou týmu, vztahovými pravidly ve třídě a také tím, co ovlivňuje dospělé ve škole – pedagogy i rodiče, pravidly ve škole, komunikací a řešením problémů. Třetí seminář s názvem „Paralelní procesy učení a vzdělávání“ řídil opět lektor Mgr. Karel Opravil, konal se 23. 4. 2015. Tématem byla efektivita paralelních procesů učení a procvičování konkrétních situací ve škole.

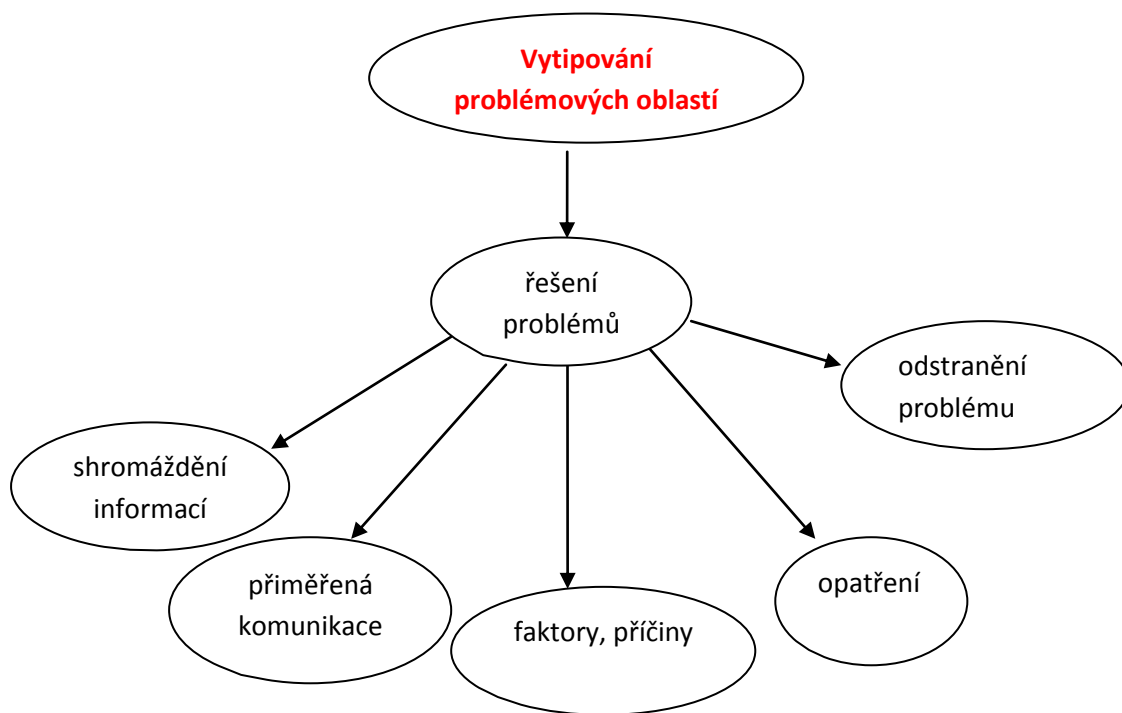

Schéma č. 8: Vytipování problémových oblastí

Problémové oblasti jsou vytipovány z analýzy stávajícího stavu a mapují faktory, které školní neúspěšnost žáků ovlivňují. Na ně budou navazovat opatření zpracovaná do akčních plánů tak, aby mohla být úspěšně implementována do škol.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Faktory, které ovlivňují školní neúspěšnost – problémové oblasti

Rodina:

- sociálně znevýhodněné rodinné prostředí,
- nižší vzdělanost rodičů,
- malá motivace a podpora žáka ke vzdělávání,
- nedůsledná kontrola domácí přípravy,
- nedostatečná spolupráce rodiny se školou,
- nezájem rodičů o školní práci,
- nepodnětné prostředí,
- nezájem žáka,
- nedostatečné intelektové předpoklady žáka ke vzdělávání,
- neochota řešit problémy,
- nestanovení pravidel domácí přípravy.

Učitelé - škola:

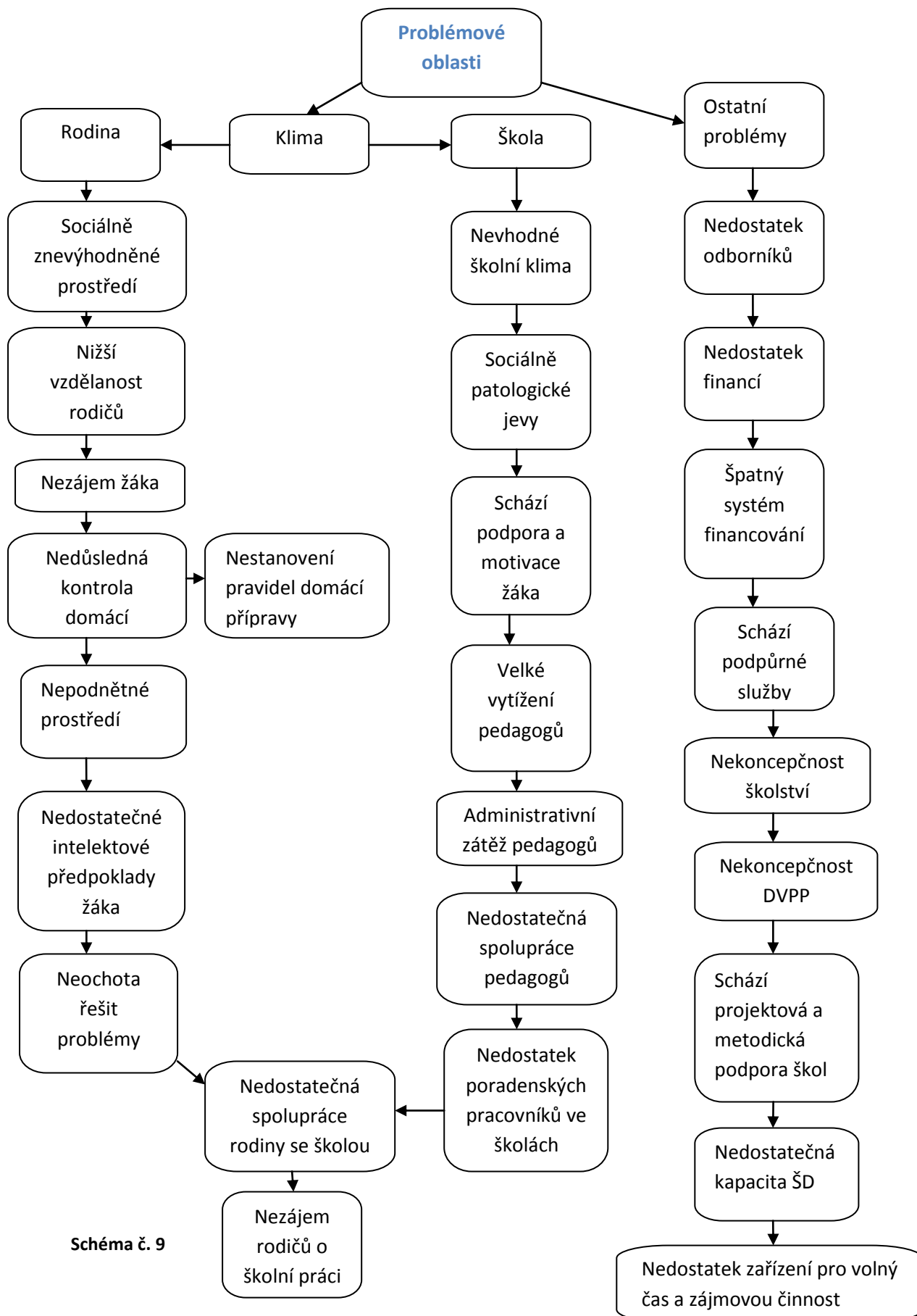
- schází pravidelný kontakt učitele s žákem,
- neznalost žákovy vzdělávací možnosti,
- neznalost příčin nedostatků při plnění domácích úkolů,
- neznalost rodinného zázemí,
- nestanovení pravidel vzdělávacího procesu,
- schází podpora a motivace ke školní práci,
- nevhodné školní klima,
- šikana,
- soc. patologické jevy,
- schází podpora a motivace žáka,
- není komunikace s rodiči,
- schází dobrý vztah žák – učitel, vztah žák – třídní učitel, pravidelný kontakt žáka s učitelem,
- schází spolupráce odborníků,
- špatný přístup a metody pedagogů,
- nedostatek odborníků,
- velké vytížení pedagogů a administrativní zátěž,
- nedostatek financí – nízká motivace pro práci nad rámec pracovních povinností,
- nejednotný postup při řešení problémů,
- schází odborní pracovníci a spolupráce s nimi,
- celkový nedostatek financí ve školství,
- nedostatečná kapacita ve ŠD,
- nízký počet poradenských pracovníků ve školách,
- schází podpůrné služby,
- nevyužívání individuálního přístupu k žákům,
- schází vzájemná spolupráce pedagogů,
- dlouhodobá nekonceptnost školství,
- nedostatek dalšího vzdělávání pedagogů (kvalita a systém v vzdělávání, mentoring, stáže, supervize),
- schází metodická a projektová podpora škol,
- schází spolupráce MŠ – ZŠ, ZŠ – SŠ.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Opatření, kterými lze řešit problematiku školní neúspěšnosti

- pravidelné úkoly,
- dílčí úkoly za asistence pedagoga,
- oznámení písemných prací předem,
- oznámení termínu zkoušení z konkrétního učiva,
- povolení opravného pokusu,
- povolení používání pomůcek (např. kalkulačky),
- individuální práce,
- konzultační hodiny,
- využití práce ve školním klubu nebo ŠD,
- zásady - plánovat, určit termíny, metody, postupy, výstupy,
- doplnění znalostí pedagogů – DVPP,
- využívání odborníků,
- školní psycholog,
- spolupráce s poradenskými pracovišti, ÚP, OSPOD, atd.,
- formy spolupráce (služby, činnosti, zájmová sdružení, neziskové organizace, aktivity škol, spádová oblast, odborné, poradní a konzultační orgány),
- spolupráce škol, zřizovatelů, sociálních partnerů, školská rada, rodičovské sdružení, sponzoři, vzdělávání pedagogů, přímé intervence, síť mezi školami, rodiče,
- kulaté stoly,
- spolupráce škol,
- příklady dobré praxe,
- vztah ke škole,
- opatření proti šikaně,
- opatření proti sociálních patologickým jevům,
- rozvoj zaměstnanosti,
- vzájemné stáže, setkáváním, výměna zkušeností,
- podpůrné plány,
- vyhodnocení případových studií,
- podpora a motivace žáků,
- metodická a technická pomoc,
- spolupráce a další vzdělávání pedagogů,
- individuální péče o žáka, kulaté stoly, výměna zkušeností, činnost Rady ředitelů, DVPP .

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5) Indikátory

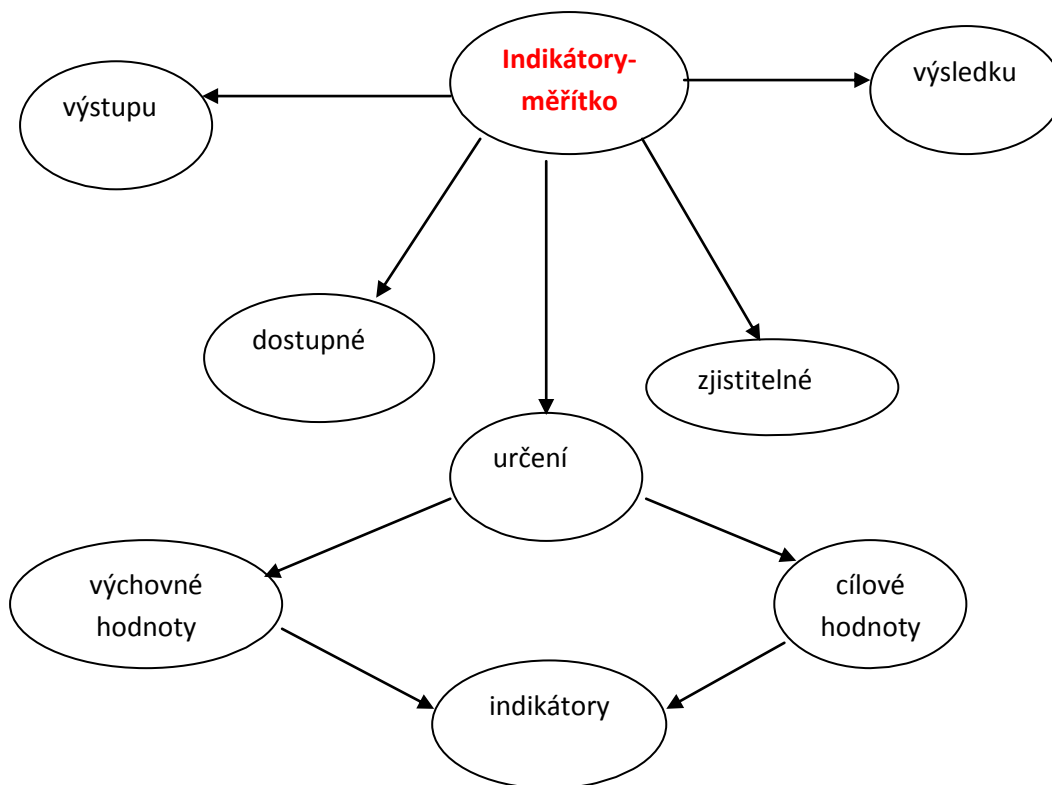

Schéma č. 10: Indikátory

Indikátory budou zaměřeny na výsledek nebo výstup. Zhodnotí úspěšnost připravovaných opatření případně akčních plánů nebo projektových fiší.

Indikátory:

- snížení počtu neúspěšných žáků,
- zvýšení počtu spolupracujících rodičů,
- počet žáků se zlepšeným prospěchem,
- zlepšení klimatu školy – spokojenost žáků,
- zlepšení domácí přípravy žáků,
- zvýšení počtu poradenských pracovníků na škole,
- navýšení financí do školství,
- navýšení kapacity ŠD,
- navýšení počtu zařízení pro volný čas,
- zlepšení spolupráce pedagogů, škol a podpůrných služeb.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6) Akční plán

Akční plány jsou zpracovány pro období do roku 2020. Každý z nich obsahuje název problémové oblasti, cíl, popis projektu, opatření, indikátor, časový horizont, zodpovědnost za realizaci a určuje metodu vyhodnocení průběhu plnění projektu.

Jsou zde vytipovány nejdůležitější problémové okruhy:

- **Spolupráce škol, výměna zkušeností** - zlepšení spolupráce mezi školami v ORP v oblasti podpory neúspěšných žáků.
- **Spolupráce rodiny a školy** - zlepšení spolupráce mezi školou a rodinou.
- **Spolupráce škol s odbornými poradenskými pracovníky a s podpůrnými školskými službami** - zlepšení spolupráce s poradenskými odborníky.
- **Podpůrný systém pro neúspěšné žáky ve školách** - vytvoření podpůrného systému neúspěšných žáků ve školách.

Je nutné zlepšit spolupráci pedagogů různých škol, spolupráci rodiny a školy, spolupráci s poradenskými pracovníky a podpůrnými službami, vytvořit podpůrný systém pro řešení školní neúspěšnosti, zlepšit školní klima, podpořit motivaci žáků ke vzdělávání, individuální přístup tak, aby zlepšili žáci svoje školní výsledky, ale i vztah k technickému a řemeslnému vzdělání, kde se mohou žáci profesně uplatnit. Jedná se o to, aby všichni žáci měli stejné možnosti a přístup ke vzdělávání a nebyli vyčlenění mimo hlavní vzdělávací proud základního vzdělávání.

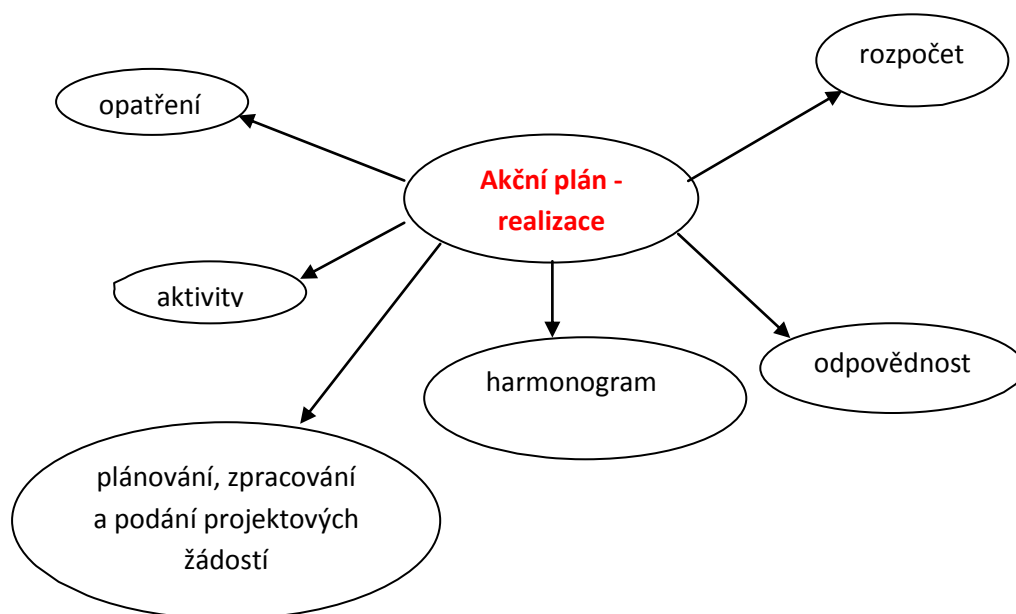

Schéma č. 11: Akční plán

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AKČNÍ PLÁN	1
Problémová oblast	Spolupráce škol – výměna zkušeností.
Cíl	Zlepšení spolupráce mezi školami v ORP v oblasti podpory neúspěšných žáků.
Popis projektu	Cílem je pokračovat v oblasti zlepšení spolupráce mezi školami v ORP Jihlava pořádáním akcí, kde bude docházet k vzájemné výměně zkušeností pedagogů i vedení školy. Pokračovat v organizování společného koncepčního dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v rámci činnosti Rady ředitelů škol a uskutečnění společných vzdělávacích projektů včetně vzájemné metodické pomoci s podporou OŠKT Magistrátu města Jihlavy.
Opatření	• pořádání akcí s výměnou zkušeností mezi pedagogy, • pořádání společného DVPP, • vzájemné stáže na školách, • činnost Rady ředitelů škol – zpracování plánu činnosti, zmapování potřeb škol, • vytvoření sítě mezi základními školami, • společná projektová činnost, společné akce, • vzájemná metodická podpora, • propojení škol se sociálním segmentem, • společné porady ředitelů škol s pracovníky OSPOD – zlepšení vzájemné spolupráce, • zapojení NIDV do společných vzdělávacích akcí, • společné porady ředitelů MŠ, ZŠ, SŠ.
Indikátor	• počet společných akcí, • počet společných projektů.
Časový horizont	2015 - 2020
Zodpovědnost	vedoucí OŠKT Magistrátu města Jihlavy
Metoda vyhodnocení	zadání hodnotícího dotazníku spolupracujícím školám

Tabulka č. 5a

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AKČNÍ PLÁN	2
Problémová oblast	Spolupráce rodiny a školy.
Cíl	Zlepšení spolupráce mezi školou a rodinou.
Popis projektu	Cílem je pokračovat v oblasti zlepšení spolupráce mezi rodinou a školou. Mapovat u problémových, případně neúspěšných žáků sociálně znevýhodněné rodinné prostředí, nabízet pomoc odborníků, motivovat rodiče ke zlepšení podpory jejich dítěte ke vzdělávání, ke zlepšení domácí přípravy a pomáhat jim při stanovení pravidel domácí přípravy. Zvát rodiče do škol, prezentovat práci žáků, zapojit je do projektového vyučování, pořádat pro rodiče a žáky akce, udržovat mezi rodiči a pedagogy dobré vztahy. Zajistit dostatečnou kapacitu ve školní družině a podpořit žáky i ve ŠD.
Opatření	Sledovat problémy v rodinách: - rozvod a rekonstrukci rodiny, - v rodině svobodné matky, - rodičů s nízkými rozumovými schopnostmi, - rodičů s vysokými nároky na dítě, přehnaná péče, - rodičů se zanedbávaným, případně týraným dítětem, - rodinu se členem závislým na drogách, patologické hráčství, - rodinu jiného etnického původu a rodiny uprchlíků, - rodinu, jejíž člen trpí zdravotním postižením. Zásady: - osobní sympatie a antipatie ponechat stranou, zachovávat mlčenlivost o důvěrných údajích, - nesnažit se vyřešit všechny problémy rodiny, - vyhradit si na komunikaci s rodiči potřebný čas, - srozumitelně a trpělivě vysvětlovat rodičům očekávání, která na ně a na žáky škola klade, - nabízet rodičům podporu, možnost zapojení dětí do kroužků apod., - spolupracovat s OSPOD a dalšími institucemi, - důsledně, spravedlivě a včas vyžadovat plnění základních povinností, - vybízet rodiče ke kontaktu v případě jakýchkoliv otázek, - zaměřit se na silné stránky rodiny a poskytovat jí pozitivní zpětnou vazbu - usilovat o zapojení celé rodiny, respektovat úlohu rodičů, - respektovat, že konkrétní způsob spolupráce si volí rodina sama, - podporovat spolupráci s rodiči nabídkou vícera strategií k jejich zapojení, - mluvit s rodinami o očekáváních, která vůči sobě mají, - zajistit ve spolupráci se zřizovatelem dostatečnou kapacitu ve ŠD.
Indikátor	počet spolupracujících rodičů
Časový horizont	2015 - 2020
Zodpovědnost	ředitelé škol
Metoda vyhodnocení	zápisy z jednání

Tabulka č. 5b

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AKČNÍ PLÁN	3
Problémová oblast	Spolupráce škol s odbornými poradenskými pracovníky a s podpůrnými školskými službami.
Cíl	Zlepšení spolupráce s poradenskými odborníky.
Popis projektu	Cílem je zlepšení spolupráce základních škol s odbornými poradenskými pracovníky, včetně podpůrných školských služeb. Využití multifunkčního přístupu pedagogů ke vzdělávání žáků - interaktivní tabule, iPady a další inovativní technika. Odborná pomoc odborných poradenských pracovníků při sledování posunů žáků s využitím uvedeného přístupu, s výběrem vhodných inovativních metod a se zácvikem v těchto metodách. Spolupráce se školním psychologem. Díky práci v emoční rovině lze dosáhnout velkých pokroků i v rozumových rovinách žáků.
Opatření	- větší zapojení odborných poradenských pracovníků ve školách, - školní, týmová, žákovská supervize, - mobilitní poradenství – týmy, - konzultace, komunikace, alternativní komunikace, podpora žáka, - speciální pedagogické intervence, - arteterapie, muzikoterapie, relaxace, trampolining, psychomotorické aktivity, psychoterapie, - propojení učení s pohybovou aktivitou, - aplikace na rozvoj dovedností, - využití vzdělávacích programů, her, malování, - multismyslová komunikace, - práce se speciálním software - tablet, internet, - interaktivní tabuli nebo iPadu, - řešení vztahových problémů, - řešení problémů s učením, s přípravou na vyučování, motivace k učení, - využití hravé formy pozitivních zážitků, - zažití školního úspěchu, - řešení problémů v rodině, - využití psychologa, speciálního pedagoga, etopeda, atd., - semináře pro rodiče, - logopedie, - využití drumbenů.
Indikátor	počet intervencí
Časový horizont	2015 - 2020
Zodpovědnost	ředitelé škol a ředitelka SPC Jihlava
Metoda vyhodnocení	individuální plány žáků

Tabulka č. 5c

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AKČNÍ PLÁN	4
Problémová oblast	Podpůrný systém pro neúspěšné žáky ve školách.
Cíl	Vytvoření podpůrného systému neúspěšných žáků ve školách.
Popis projektu	Cílem je vytvořit vnější podpůrný systém pro řešení školní neúspěšnosti, zlepšit klima škol, podpořit motivaci žáků ke vzdělávání, individuální přístup tak, aby zlepšili žáci svoje školní výsledky, ale i vztah k technickému a řemeslnému vzdělání, kde se mohou žáci profesně uplatnit. Jedná se o to, aby všichni žáci měli stejné možnosti a přístup ke vzdělávání a nebyli vyčlenění mimo hlavní vzdělávací proud základního vzdělávání. Největší možnosti různých opatření jsou přímo ve škole.
Opatření	• podpora žáků – individuální péče pedagogů o žáky během školního roku, • podpora spolupráce mezi rodinou a školou, • vzájemná spolupráce institucí (škol, zřizovatelů, sociálních partnerů), • vzdělávání pedagogů a přímé intervence, • spolupráce s poradenskými pracovníky a podpůrnými službami, • vytvoření sítě mezi základními školami a dalšími spolupracujícími subjekty a jejich spolupráce, • pravidelný kontakt učitele s žákem, znalost rodinného zázemí, • znalost příčin nedostatků při plnění domácích úkolů, • stanovení pravidel vzdělávacího procesu, vhodné školní klima, • podpora a motivace ke školní práci, • komunikace a spolupráce s rodiči, • dobrý vztah žák – učitel, vztah žák – třídní učitel, spolupráce odborníků, • vhodný přístup a metody pedagogů, • dostatek odborných poradenských pracovníků přímo ve škole, • snížení vyčlenění pedagogů a administrativní zátěže, • zvýšení motivace pro práci nad rámec pracovních povinností, • jednotný postup při řešení problémů, • dostatek podpůrných služeb, dostatečná kapacita ve ŠD, • vzájemná spolupráce pedagogů, • vytvoření dlouhodobé koncepce školství, • dostatek nabídek na koncepční DVPP, • metodická a projektová podpora škol, • spolupráce MŠ – ZŠ, ZŠ – SŠ,
Indikátor	počet žáků, kteří se stali úspěšnějšími, zlepšili svůj prospěch
Časový horizont	2015 - 2020
Zodpovědnost	ředitelé škol
Metoda vyhodnocení	porovnání prospěchu žáka

Tabulka č. 5d

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

IV. ZÁVĚR

a) Hodnocení účinnosti projektu koordinátory a žákovskými poradci

Projekt hodnotili koordinátoři i žákovští poradci jako zdařilý, smysluplný, zajímavý, prospěšný a dobře organizovaný, s přínosem pro žáky i pedagogy a byli by rádi, aby dále pokračoval. Zapojení žáci nemají v rodině většinou takovou podporu, jakou by potřebovali nebo rodiče na ně nemají čas. Skoro všichni žáci si zlepšili známky, projekt jim pomohl i po psychické stránce, více se otevřeli, byli aktivní i mimo individuální konzultace. Rodiče také chtěli, aby školy pokračovaly v projektu a v podobném způsobu práce. Pedagogové by měli žákům věnovat dostatek času, a tím posilovat nejen úroveň znalostí a dovedností, ale i zdravé dětské sebevědomí.

Projekt byl vyhodnocen jako vhodná individuální pomoc pro zvládnutí učiva, zlepšení prospěchu a získání pravidelných návyků. Přínosná byla i vzájemná komunikace mezi učiteli, učiteli a žáky, spolupráce žákovských poradců se zákonnými zástupci a konkrétní forma podpory vázaná smlouvou. Pedagogové oceňují konkrétní podporu žáků. Výsledky hodnotí případové studie, ve kterých žákovští poradci posuzovali výkony a zlepšení žáků.

Překvapil zájem zákonných zástupců o projekt i výsledky dětí a pozitivní hodnocení rodičů potěšilo. Pravidelný kontakt s vyučujícími zlepšil komunikaci mezi rodiči a školou. Pomoc rodičů se projevila na zlepšení přípravy na vyučování.

Za důležitou část projektu byla považována spolupráce s odbornými poradenskými pracovníky, finanční motivace pedagogů, akce projektu, výměna zkušeností, další vzdělávání, diskuse s odborníky o inkluzivním vzdělávání, podpora odborných garantů, možnost využití psychologa, atd.

Objevilo se i několik ojedinělých připomínek, např., že jedna hodina pro individuální práci s žákem je málo, že není vhodné direktivní nařízení (dva žáci z ročníků) a že je zbytečně rozsáhlá administrativa dle projektových pravidel.

Klady, které byly nejvíce ceněny:

- pomoc a přínos pro žáky i učitele,
- kulaté stoly – přínosné informace,
- zapojení malých škol z okolí Jihlavy,
- kvalitativní a viditelný pokrok ve výsledcích podpořených žáků,
- navázání nových kontaktů mezi školami, výměna zkušeností, DVPP, semináře,
- spolupráce pedagogů s odbornými poradenskými pracovníky, možnost konzultací, podpora psychologa,
- únosná administrativní zátěž,
- individuální přístup k žákům,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- promyšlená organizace projektu, připravenost, zajištění a realizace ze strany projektového týmu, dobrá spolupráce s projektovým týmem,
- zlepšení komunikace s rodiči a jejich kladná zpětná vazba, komunikace učitel, žák, rodiče – ochota řešit problémy, pozitivní vliv na spokojenost dítěte, rodičů a učitelů,
- možnost finančního ohodnocení zapojených pedagogů, motivace, osobní zainteresovanost,
- pravidelnost poskytované podpory,
- posílení sebedůvěry, motivace a pozitivního sebehodnocení, zvýšení zdravého sebevědomí žáků při dosažení lepších výsledků,
- zlepšení spolupráce pedagogů a rodičů,
- koordinace poskytované podpory s ostatními vyučujícími, vzájemná spolupráce,
- usnadnění práce učitele ve vyučovací hodině, zvýšení efektivity vyučování,
- systematičnost a pravidelnost práce s dětmi ohroženými školním neúspěchem,
- vznik materiálu, který je příslibem pro systematické řešení dané problematiky.

Návrhy na zlepšení - záporny:

- vhodný by byl víceletý projekt – návaznost do dalších let,
- nemožnost střídání žáků, např. pololetně,
- umožnit stejnou podporu talentovaným žákům,
- možnost zapojení více žáků dle zájmu rodičů,
- více psychologů do škol na delší dobu – pravidelná činnost ve školách,
- navýšení finančních prostředků pro koordinátory a žakovské poradce,
- nezájem některých rodičů o práci svých dětí.

b) Hodnocení projektu zřizovateli škol

Celkem dvacet zřizovatelů škol se podílelo na projektu zpracováním dotazníku o spolupráci se základními školami, které zřizují. Uvedli, že se všichni pravidelně setkávají s ředitelem školy, 19 starostů podporuje začleňování všech žáků včetně znevýhodněných do školy v obci (jeden nesouhlasil), 17 starostů souhlasí s tím, že ředitel může ovlivnit začleňování znevýhodněných žáků do své školy (dva nesouhlasili, jeden odpověděl NEVÍM). Na otázku, zda může zřizovatel ovlivnit začleňování žáků ohrožených školním neúspěchem, odpovědělo 14 starostů - ANO, 4 - NE a 2 - NEVÍM.

Kromě dotazníků se starostové podíleli na hodnocení projektu a na připomínkách k návrhu lokální strategie rozvoje v oblasti vzdělávání. Všichni starostové ocenili projekt kladně.

Starosta Velkého Beranova JUDr. Plevčík napsal obsáhlé hodnocení, které uvádím v plném znění:

„Po prostudování zaslaných podkladů na téma podpora žáků ohrožených školním neúspěchem nebo předčasným odchodem ze školy, si dovoluji vyslovit svůj názor, že se určitě jedná o projekt, který je pro budoucnost našeho základního školství velkým přínosem.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora tohoto projektu z Evropského sociálního fondu i státního rozpočtu ČR je ovšem tím základním požadavkem, protože se jedná o dost nákladný projekt, který bez finanční výpomoci v současném školství lze jen stěží zvládnout.

Samozřejmě se nejedná jenom o samotné finance, ale je potřeba se zabývat i dalšími, pro tento projekt velice důležitými předpoklady, a to:

- a) vysokou erudovanost učitelů,
- b) vzájemné vztahy rodičů a školy, které v podstatné míře ovlivňují spokojenost dítěte, rodičů a pedagogů a hlavně, spolupráce školy s rodinou představuje velice významný faktor efektivity vzdělávání dětí. Je proto úkolem celého základního školství a hlavně každé školy vytvořit podmínky pro fungování partnerského vztahu s rodiči dětí, navázat a pravidelně s nimi udržovat kontakt, nabízet jim rozmanité formy spolupráce.

Individualizovaný přístup by škola měla uplatňovat nejenom ve vztahu k dětem, ale také k jejich rodinám a to tím, že by dávala rodičům prostor pro výběr takového typu spolupráce, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám a možnostem

Dobrá komunikace mezi učitelem a rodiči žáka stojí na oboustranném porozumění a důvěře, což se obzvláště projeví zejména ve vztahu k rodinám ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Z těchto důvodů je potřeba celý projekt nejen zachovat, ale hlavně kvalitativně dále rozvíjet, za finančního přispění Evropského sociálního fondu.“ (ukončení citace)

K návrhu lokální strategie dva starostové uváděli své připomínky. Týkaly se výchovy v rodině, která je podle názoru starostky z Dušejova velmi volná a ztrácí se úcta k rodičům, starším občanů, učitelům, schází také podpora školy ze strany rodičů. Starostka z Kamenice popisuje práci v jejich ZŠ, kdy již podobným způsobem jako u projektu pracovali a dětem s horším prospěchem se věnovali.

c) Hodnocení projektu rodiči zapojených žáků

Rodiče vyplnili celkem 384 dotazníků, kde na otázku, jestli by měli dále zájem o individuální podporu svých dětí, celkem 333 rodičů odpovědělo ANO, 17 rodičů NE a 24 – NEVÍM. Skoro 90 % rodičů ocenilo práci pedagogů s jejich dětmi.

Zda pozorovali zlepšení školních výsledků svých dětí, odpovědělo celkem 328 rodičů ANO, 18 - NE a 38 – NEVÍM. Podle rodičů se 85 % dětí zlepšilo díky individuální práci pedagogů s žáky v rámci projektu.

Na otázku, zda mají čas a je v jejich v možnostech se věnovat dětem a pomoci jim s přípravou na vyučování, odpovědělo 244 rodičů – ANO (64 %), 72 – NE, 68 – NEVÍM. Možná se díky projektu změnil postoj rodičů k domácí přípravě dětí, budou se jim více věnovat, aspoň podle ohlasu ze škol, kde rodiče kladně hodnotili zvýšenou péči o jejich děti ve škole.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

d) Vyhodnocení projektu a akcí odbornými pracovníky

(PhDr. Ljubica Váchová, ředitelka SPC)

Po přípravné fázi odborní poradenský pracovníci (dále jen OPP) zahájili v září 2014 přímou práci se školami zapojenými do projektu "Otevřená škola". Úkolem projektu byla realizace plánu podpory pro vybrané žáky ohrožené školním neúspěchem.

Postupně jsme navštívili zapojené základní školy, koordinátory projektu, žákovské poradce a žáky ohrožené školním neúspěchem.

V září proběhly úvodní individuální konzultace odborného poradenského pracovníka s koordinátory základních škol. Na těchto konzultacích došlo k výměně kontaktů a byla nastavena pravidla spolupráce, harmonogram návštěv odborného poradenského pracovníka. Konzultace byly zaměřeny na plány na podporu žáků a podpůrná opatření na školách. Školám byla poskytnuta pomoc při vytipování žáků ohrožených školním neúspěchem a pomoc při vyplňování dotazníků pro žáky. Odborný poradenský pracovník se setkal se všemi žákovskými poradci, kterým nabídl možnosti odborné spolupráce (možnost využít služeb psychologa, speciálně pedagogické intervence - arteterapie, muzikoterapie, relaxace, trampolining, psychomotorické aktivity atd.)

Od října začala probíhat přímá práce se žáky zapojenými do projektu, souběžně byla poskytována odborná poradenská pomoc žákovským poradcům. Nejčastěji byly konzultovány problémy v oblasti komunikace a vztahů v sociálním prostředí dítěte, problémy v učení, problémy s přípravou na vyučování a také motivaci k učení. Postupně jsme navštívili všechny školy a na základě požadavků vyučujících poskytovali konzultace a pracovali se zapojenými žáky. Přínos projektu byl viditelný již po jeho zahájení. Bylo zřejmé, že individuální přístup ze strany pedagogů k řešení problémů s učením, komunikací, přípravou na vyučování a sociálními vztahy dětem vyhovuje a pomáhá jim ke zlepšení školních výsledků. U většiny zapojených žáků došlo do konce projektu ke zlepšení prospěchu a také problémů, na jejichž řešení byly zaměřené konkrétní podpůrné plány.

Pro OPP byla zajímavá přímá práce se žákem s problémy v komunikaci se svým sociálním okolím, způsobenými neurotizujícím výchovným prostředím v rodině. U žáka se podařilo zmírnit problémy pomocí nácviku relaxačních technik a správného dýchání.

Na společných schůzkách OPP došlo k mnoha konzultacím ohledně metod a technik práce pedagogů, jejich efektivity, motivačních sumářů.

Pracovníci OPP konstatovali několik závažných připomínek:

1. Vysoké procento problémů u žáků není izolované jen na dítě, ale téměř vždy je problém i v rodině.
2. Na školách chybí kvalifikovaní psychologové s výcvikem v psychoterapii, kteří by se žákům ohroženým školním neúspěchem a také jejich rodičům mohli věnovat.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. Rozšíření služeb i pro rodiče je důležité – hlavně seznámení s návody, jak optimálně připravovat své dítě do školy, jak vést své dítě ke školním povinnostem, a tím i ke školním úspěchům. Projekt se týká podpory žáků. Nejen žákovský poradce, ale i rodina by se měla snažit a podílet na školní přípravě žáka. Mnohdy dochází k tomu, že žákovo rodinné prostředí je málo podnětné, nebo neznalé. Informace pro rodiče, praktické semináře pro rodiče, by mohly napomoci ke správné dovednosti rodičů vést své děti k plnění školních povinností, pochopení kontextu školy a navázání fungující spolupráce.
4. Je nutno zajistit pro žákovské poradce možnost vykazovat si konzultace s odbornými pracovníky, neboť se dějí nad rámec jejich pracovní doby a na úkor jejich volného času a týkají se způsobu práce s podporovanými žáky. Právě oni vykonávají tu mravenčí práci, na které projekt stojí.
5. Zajímavým postřehem ve prospěch projektu Otevřená škola je pozorovatelný úspěch podpořených žáků. Žákovští poradci opakovaně zmiňují zkušenost s dobrými výsledky podporovaných žáků ve školním výkonu – žáci jsou potom lépe připravováni na vyučování, zažívají úspěch, je posilováno jejich sebepojetí.

OPP provedli i šetření k efektivitě projektu u jednotlivých skupin dětí:

1. Projekt OŠ má velký význam pro žáky s prospěchem dobrým až dostatečným – zde dochází k výraznému zlepšení, u žáků se slabším prospěchem – není velký zájem, zlepšení není tak výrazné.
2. U menších dětí se osvědčila individuální práce častěji po kratších intervalech (2x týdně 25 - 30 minut).

OPP se spolupodíleli na školení žákovských poradců v metodách a technikách využitelných pro žáky ohrožené školním neúspěchem. Žákovští poradci se aktivně zapojovali do těchto činností a naučili se mnoho nových způsobů práce, např. propojování učení s pohybovou aktivitou, multismyslovou stimulaci ve snoezelenu, práci se speciálním software na interaktivní tabuli, práci a možnosti tabletu.

Pro děti ohrožené školním neúspěchem je nutné využívat vysokou míru motivace. Mnohé z těchto technik jsou velmi stimulující a pomohou podnítit žáka k spolupráci. Inovativní metody jsou často založeny na hravé formě učení a žáci lépe spolupracují. Velmi podstatná je i práce s negativní zkušeností žáka. Mnohé děti mají zažitá negativní schémata s učením a je nutné prioritně nastartovat pozitivní zážitky spojené s možností zažít školní úspěch. Jako velmi přínosné hodnotí OPP fakt, že s dítětem pracuje jeho učitel. Dítě má pro sebe prostor a může navázat otevřenou komunikaci s pedagogem – žákovským poradcem. Ten může doplnit své postřehy o konzultaci s psychologem, speciálním pedagogem a stanovit konkrétní metody, které budou žáka lépe stimulovat k učení.

Projekt z pohledu OPP plní své úkoly a je efektivní pro žáky. Přispívá k jejich rozvoji nejen v oblasti učení, ale učí je otevřeně komunikovat o svých nedostatcích a zaměřuje se na jejich řešení. To vše v návaznosti přispívá k emoční stabilitě a ta směřuje ke zlepšení u žáků.

Projekt je tím, že respektuje a koresponduje s psychologickými stádii dítěte, velmi úspěšný. Žáci práci v projektu pokládají jako výsadu na rozdíl od předešlých forem doučování. Pohled rodičů na projekt

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

je velmi pozitivní, a to ovlivnilo i jejich spolupráci se školou. Sami vidí, jak v krátké době žáci zažívají úspěch a posun.

Velmi podstatná je i spolupráce koordinátorů s OPP. Tím, že jsou postupy konzultovány s koordinátory škol, dochází k jejich konkretizaci dle organizačních možností jednotlivých škol.

Práci na projektu hodnotí všichni OPP jako velmi profesně přínosnou. Bylo velmi pozitivní, s jakým pracovním nasazením se zapojili do projektu koordinátoři a žakovští poradci. Byla patrná velká motivace k práci s žákem. Ochota a vstřícnost ke konzultacím s OPP byla nad rámec povinností. Žakovští poradci poukazovali na společné úspěchy a prezentovali posuny u žáků. Projekt prokázal svůj přínos v kompetenčním modelu školy v mnoha oblastech. Je velmi podstatné zaměřit se na pokračování projektu i v následném období. Možnost a čas přemýšlet o žákovi a jeho neúspěchu, zaměřit se na prevenci neúspěchu pomůže k vytvoření kladného postoje ke škole. Pomůže se tím i předejít negativním projevům žáka vůči spolužákům a okolí, které často zapříčiní primárně školní neúspěch i malá seberealizace dítěte.

Ze speciálně pedagogického a psychologického pohledu byl tento model projektu vysoce přínosný a přinesl pro OPP velmi efektivní empirickou zkušenost.

Závěr:

- Žáci ohrožení školním neúspěchem a jejich zákonní zástupci mají pozitivní a aktivní přístup k práci v rámci projektu. Psychologicky toto vzdělávání přijímají jako nadstandardní na rozdíl od doučování.
- O vzdělávání v projektu mají zájem i zákonní zástupci žáků, kteří nebyli do projektu zapojeni.
- S projektem mají žakovští poradci, zákonní zástupci i žáci vynikající zkušenost, ale cítí velké obavy z ukončení projektu (co bude potom?).
- V terénu se projevil multifunkční přístup žakovských poradců ke vzdělávání žáků – využití interaktivní tabule, iPadů a další inovativní techniky.
- Odborní pracovníci a žakovští poradci sledují posuny žáků a je prokázána přínosnost tohoto projektu.
- Koordinátoři a žakovští poradci kladně hodnotí přínos psychologa v projektu. Díky práci v emoční rovině došlo i k velkým pokrokům v rozumových rovinách žáků.
- Koordinátoři a žakovští poradci kladně hodnotí činnost ostatních odborných pracovníků, kteří jim pomohli s výběrem inovativních metod (např. software I Pad) a se zácvikem v těchto metodách.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

e) Vyhodnocení případových studií

(Ing. Markéta Metelková)

Do projektu bylo zapojeno 400 žáků z ORP Jihlava. Všichni žakovští poradci zpracovali případové studie, kde vyhodnotili, jak s žáky pracovali. Z případových studií je zřejmé, že školy vybraly žáky ohrožené školním neúspěchem. Projekt podpořil inkluzivní přístup ke vzdělávání, umožnil pomoci žákům ohroženým školním neúspěchem. Záleželo na každé škole, které žáky vybere a jaká kritéria pro školní neúspěšnost považuje za důležitá. Žakovští poradci spolu s odbornými poradenskými pracovníky vybrali žáky z romského prostředí, žáky z početných sociálně slabých rodin, kde se rodiče dětem dostatečně nevěnují. Pedagogové často pracovali s neprůbojnými introvertními žáky, kteří mají snížené intelektové schopnosti. Další velkou skupinou jsou žáci, kteří mají komunikační problémy spojené se špatnou výslovností, která je do dalšího života znevýhodňuje a také se stávají terčem posměchu spolužáků. Do projektu byly zapojeny děti, jejichž rodným jazykem není český jazyk nebo vyrůstají v rodině, kde se rodiče snaží mluvit česky, ale není to jejich rodný jazyk. Tyto děti nemají dostatečnou slovní zásobu, případně nevyslovují správně některá slova.

Žáci zapojení na druhém stupni byli často chroničtí záškoláci, kteří ztratili motivaci k práci nebo mají velmi negativní vztah ke škole vinou školních neúspěchů. Případové studie ukázaly, že školy umí vybrat žáky ohrožené školním neúspěchem a s žáky pracovat. Z případových studií také vyplývá, že v některých případech učitelům chybí kompetence pro větší integraci žáků přímo do vyučování. Většinou žakovští poradci hodnotí individuální pomoc žákům velmi pozitivně a doporučují pokračování.

13. 2. 2015 poslanci schválili novelu školského zákona. Novela mimo jiné definuje podpůrná opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, které se vzdělávají v běžných školách. Mezi podpůrná opatření, která stát žákům se speciálními vzdělávacími potřebami nově poskytne, patří například využití tlumočnicka pro sluchově handicapované děti, vzdělávání podle individuálního plánu, použití kompenzačních pomůcek a speciálních učebnic, či využití asistentů pedagoga ve výuce. Tato rozsáhlá opatření si vyžádají navýšení rozpočtu pro oblast školství a také další vzdělávání učitelů. Z případových studií vyplývá, že školy si jsou vědomy potřeby individuální podpory pro některé žáky. Na základě práce v projektu Otevřená škola si vyzkoušely podporu pro minimálně 2 žáky z každého ročníku, jedná se o první pilotní ověření takto rozsáhlé podpory pro velký počet žáků, ORP Jihlava je připravena na další intervence spojené s inkluzivním vzděláváním. V příloze č. 3 a 4 jsou ukázky případových studií.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

f) Shrnutí

Ze závěrů jednotlivých skupin účastníků projektu vznikl materiál, který vychází ze zkušeností z projektu a v podstatě všechny skupiny byly s průběhem i s dosaženými výsledky spokojeni a rádi by pokračovali dále. Potřeba dlouhodobějších projektů v této oblasti, trvajících několik let, by byla přínosem pro žáky, rodiče, pedagogy, ředitele i odborné pracovníky. Kladně hodnotili projekt i starostové, kteří měli zpětnou vazbu od rodičů, pedagogů i ředitelů. Zlepšený prospěch a zdravé sebevědomí žáků, jejich motivace pro školní práci a hlavně spokojenost ve škole je důležitá. Společně se zlepšením spolupráce rodičů se školou, vzájemné spolupráce mezi školami, výměny zkušeností a možnosti účasti na dalším vzdělávání pedagogů v této oblasti včetně vzniku Rady ředitelů škol, je velkým přínosem.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Slovo na závěr

Milé kolegyně, vážení kolegové,

když jsme před šesti lety poprvé okusili příchut' prvního neinvestičního projektu, vůbec bych si netroufal pomyslet na pokračování, či administraci dalších projektů. Úspěšnost nám však dodala odvalu a výsledkem spolupráce s Vámi byl projekt „Otevřená škola“. Jedinečný zejména v tom, že jsme dokázali spolupracovat jako rovnocenní partneři. Působnost projektu obsáhla více jak $\frac{3}{4}$ škol v rozšířené působnosti obce Jihlavy. V tom vidím já jeho jedinečnost. Zrušením okresním úřadů byly tyto vazby totiž přetrhány.

Vydali jsme se jinou cestou podpory školám, nežli se tradičně od zřizovatelů očekává, žádné rekonstrukce, či stavby, ale naší snahou byla podpora žáků ohrožených školním neúspěchem nebo předčasným odchodem ze školy prostřednictvím vzájemné spolupráce institucí.

Snažili jsme se podpořit vzdělávání učitelů, vyměnit si zkušenosti a podpořit spolupráci základních škol a zřizovatelů.

Chtěl bych tímto poděkovat „svému“ týmu, kolegům a kolegyním za jejich mnohdy nelehkou práci s přesvědčením, že se nám cíl podařilo naplnit.

Mgr. Tomáš Koukal

vedoucí odboru školství, kultury a tělovýchovy Magistrátu města Jihlavy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V. SEZNAM ZKRATEK

DDM	Dům dětí a mládeže
DSO	Dobrovolný svazek obcí
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
ICT	Informační technika
IROP	Integrovaný regionální operační program
KÚ	Krajský úřad
MMJ	Magistrát města Jihlavy
MOS	Meziobecní spolupráce
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	Nezisková organizace
ONIV	Ostatní neinvestiční výdaje
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPP	Odborný poradenský pracovník
OSPOD	Orgán sociálně - právní ochrany dětí
ORP	Obec s rozšířenou působností
OŠKT	Odbor školství, kultury a tělovýchovy
PF	Pedagogická fakulta
PO	Prioritní osa
PPP	Pedagogicko – psychologická poradna
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP s přílohou LMP	Rámcový vzdělávací program s přílohou pro lehké mentální postižení
Snoezelen	způsob terapie
SO	Správní obvod
SŠ	Střední škola
SVČ	Středisko volného času
SVP	Speciální vzdělávací program
SWOT	Analýza
ŠD	Školní družina
ŠK	Školní klub
ŠVP	Školní vzdělávací program
ÚP	Úřad práce
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha č. 1 - Metodický list: Možná rizika rodinného prostředí ovlivňující školní neúspěch žáků, Specifický vztah mezi školou a rodinou a jeho možná úskalí.

Zpracovala Mgr. Formanová

Osnova:

1. Školní neúspěšnost.
2. Důležitost rodinného prostředí.
3. Nepříznivé vlivy rodinného prostředí na školní úspěch/neúspěch.
4. Specifičnost vztahu mezi školou a rodinou.
5. Rizika komunikace mezi školou a rodinou.

Cílem zpracování tohoto tématu je zdůraznění důležitosti vzájemné spolupráce mezi školou a rodinou ve prospěch optimálního osobnostního vývoje a vzdělávání žáka/dítěte.

1. ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOST

Školní neúspěšnost:

- **Školní neúspěšnost** je obrazem i důsledkem individuálních rozdílů, které nacházíme nejenom v osobnosti žáků (např. v úrovni a struktuře nadání, charakteru, zájmu o učení, v emotivitě, motivaci, harmoničnosti či disharmoničnosti osobnosti), ale i v oblasti jejich výkonnosti ve škole a v jejich rodinné výchově.
- **Školní výkonnost** je totiž determinovaná řadou faktorů, které se týkají především osobnosti a zdravotního stavu dítěte, dále prostředí dítěte (zejména rodinného a mimoškolního) a také úrovně výchovně vzdělávacího procesu ve škole (*rodinné prostředí, které může zásadním způsobem ovlivnit další směřování dětí, ať už pozitivně, či negativně*).

2. DŮLEŽITOST RODINNÉHO PROSTŘEDÍ (úkoly rodiny pro úspěch žáka)

- Rodina je důležitá sociální skupina, která plní celou řadu biologických, ekonomických, sociálních i psychologických funkcí.
- Rodina je místo s nejhlubšími citovými vazbami, které se utvářejí od útlého dětství.
- Dítě se zde učí mít rádo, projevovat a přijímat kladné citové reakce.
- Rodina mu dává pocit bezpečí, porozumění, je zdrojem čerpání nových duševních sil.
- Pro každou rodinu je charakteristické určité chování, styl komunikace, zvyklosti, tradice, historie, režim, denní řád.
- V každé rodině je kladen důraz na jiné věci, každá má jiný hodnotový systém.
- V dospělosti přenáší své vzorce chování do nové rodiny, nevědomky napodobuje jednání členů původní rodiny a očekává, že partner bude jednat, reagovat jako jeho rodič.
- Dítě vyrůstající v takové rodině má všechny předpoklady pro úspěšnost ve vzdělávacím procesu. Je daleko více motivováno ve své snaze o dosažení jakéhokoliv cíle.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. NEPŘÍZNIVÉ VLIVY RODINNÉHO PROSTŘEDÍ NA ŠKOLNÍ ÚSPĚCH/NEÚSPĚCH**Dysfunkční rodinné prostředí**

Děti, které nevyrůstaly v harmonickém a láskyplném prostředí, mívají neuspokojenou řadu důležitých potřeb, a rodina se pro ně stane spíše zdrojem zátěže. Pokud jde o dítě, jehož osobnost se teprve rozvíjí, jeho další vývoj může být deformován různými negativními vlivy.

V dospělosti mívají:

- problémy s navazováním partnerských vztahů,
- nemají dobrý vztah ke svým rodičům a někdy i k ostatním lidem,
- sklon k nesprávným formám chování a jednání (např. agresivita, sebepodceňování, odmítání společenských norem a hodnot apod.).

Vlivem nepříznivé rodinné situace jsou postiženy oblasti chování k lidem odrážející se i ve školním prostředí:

- **nedostatky v sociální orientaci**, omezená schopnost empatie, neporozumění potřebám jiného člověka, rigidita, osamělost a problémy v mezilidských vztazích,
- **problematické sebehodnocení**, nízká sebeúcta, nespokojenost s rodičovskou rolí,
- **rizikové chování**, které se projevuje nedostatečnou sebekontrolou a nízkým sebeovládáním, impulzivitou a potřebou projevit negativní city,
- **špatná zkušenost z vlastního dětství**: 70 % lidí, s nimiž v dětství rodiče nezacházeli přiměřeným způsobem, mělo sklon chovat se podobně.

Dysfunkční rodinné prostředí jako sociálně psychologický faktor školní neúspěšnosti - mezi ně řadíme nedostatky a závady v rodinném a školním prostředí.

Některé nedostatky a závady v rodinném zázemí:

- rozvod a rekonstrukce rodiny,
- rodina svobodné matky,
- rodiče s nízkými rozumovými schopnostmi,
- rodiče s vysokými nároky na dítě,
- přehnaná péče,
- rodiče se zanedbávaným, případně týraným dítětem,
- rodina se členem závislým na drogách, patologické hráčství,
- rodina jiného etnického původu a rodiny uprchlíků,
- rodina, jejíž člen trpí zdravotním postižením.

Vliv na práci žáka ve škole mají především **mentální, ale i kulturní, osobnostní a sociální podmínky** života ve škole a v rodině, ve které dítě vyrůstá.

Pro výukový proces a výsledky v učení má velký **vliv názor rodičů na význam vzdělání jejich dítěte**.

Velký význam pro rozumový rozvoj osobnosti dítěte a jeho školní úspěšnost má **kulturní úroveň rodiny a jazyková kultura rodinného prostředí**. Dítě, které doma hovoří nespisovně, nářečím, mívá těžkosti, když se ve vyučování má vyjadřovat spisovně:

- vliv nesprávných typů výchovy v rodině na školní prospěch dítěte,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- výchova nedostačivá, ale i rozmazlující, příliš úzkostlivá, ambivalentní, laxní, kontrastní, perfekcionistická, protektivní, zavrhuje (otevřeně negativistická),
- **psychické, zejména emoční strádání** (deprivace a subdeprivace) a **chronická konfliktová situace v rodině,**
- **úroveň, kvalita i kvantita kontroly přípravy dětí na vyučování ze strany rodičů, zájem rodičů o výsledky výchovy a vzdělání a o budoucí povolání svých dětí.**

Řešení sociálně psychologických příčin neúspěchů ve škole vyžaduje u spolupracujících učitelů a rodičů značnou dávku pedagogického taktu a smyslu pro míru (uměřenost) při uplatňování prostředků výchovného působení na děti. Jde o schopnost výchovně působit na základě znalostí zvláštností osobnosti dítěte a s přihlédnutím k celkové výchovné situaci.

4. SPECIFIČNOST A DŮLEŽITOST VZTAHU MEZI RODINOU A ŠKOLOU - VZTAH ŠKOLY A RODINY

Škola a rodiče žáků spolu nemohou nekomunikovat. Ve všech sociálních situacích předáváme určité komunikační signály, které ve svém důsledku ovlivňují vzájemné vztahy. **Vzájemné vztahy rodičů a školy dále ovlivňují spokojenost dítěte, rodičů a pedagogů.**

Spolupráce školy s rodinou představuje velice významný faktor efektivity vzdělávání dětí.

Je proto úkolem každé školy vytvořit podmínky pro fungování partnerského vztahu s rodiči dětí, navázat a pravidelně s nimi udržovat kontakt, nabízet jim rozmanité formy spolupráce. Individualizovaný přístup uplatňuje škola nejenom ve vztahu k dětem, ale také k jejich rodinám a to tím, že dává rodičům prostor pro výběr takového typu spolupráce, který nejlépe vyhovuje jejich potřebám a možnostem.

Dobrá komunikace mezi učitelem a rodiči žáka stojí na oboustranném porozumění a důvěře. Ve vztahu k rodinám ze sociálně znevýhodněného prostředí to platí dvojnásob. Právě tyto rodiče často dostatečně neplní povinnosti, které mají ke svým dětem, k jejich vzdělávání, a jejich postoj vůči škole je pasivní. A jsou to jejich děti, které potřebují nadprůměrnou péči, aby udržely krok s ostatními.

Pozitivní postoj rodičů ke škole a pravidelná výměna informací mezi rodiči a učiteli vede v domácnosti:

- k větší podpoře žáka ve vzdělávání,
k přívětivější pracovní atmosféře,
- k účinnější motivaci žáka k poctivé docházce do školy,
- k zmizení verbálního snižování autority učitelů nebo jiné podřívání studijní morálky dítěte,
- k větší propojenosti domácí přípravy s učením ve škole.

Vstřícnost školy vůči rodičům by však rozhodně **neměla být spojena se snížením nároků na žáky nebo na rodiče.**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. RIZIKA KOMUNIKACE MEZI ŠKOLOU A RODINOU

Neshody v komunikaci mezi školou a rodinou:

- Vznik konfliktu, který zejména u rodičů sociálně znevýhodněných dětí může být častou reakcí způsobenou **nejistotou, podrážděností, případně frustrací a problémy ve zcela jiných oblastech než je vzdělávání dětí.**
 - Vyhrocený způsob komunikace může odrážet vlastní náročný a stresující život.
 - Pracovník školy by měl s touto možností počítat, a v případě upřímné snahy o navázání konstruktivního vztahu, příliš případný zvýšený hlas nebo expresivní výrazy nebrat osobně.
- **Zahlcení rodičů informacemi, nabídkami, požadavky a až přehnaná péče ze strany pracovníků školy.**
 - Spěch a řešení přílišného množství věcí najednou.
 - V komunikaci postupovat od nejpodstatnějšího k méně podstatnému a nepožadovat moc věcí najednou.
- **Vyhoření, psychické vyčerpání nebo přepracování zaměstnance školy.**
 - Těmto rizikům je možné účinně předcházet pomocí nástrojů podpory pedagoga, zejména pomocí vzájemné konzultace, supervize, zpětné vazby nebo technik psychohygieny.

Podstatné rozdíly v tom, co od sebe vzájemně očekávají učitelé a co rodiče.

Důležité je s rodiči **očekávání** podrobně prodiskutovat již v době přihlášení dítěte do školy

- **očekávání rodičů od školy a učitelů:**
 - rada, co dělat, když s dítětem není něco v pořádku,
 - přání, aby učitel měl moje dítě rád,
 - učitel má dítě naučit vše bez domácích úkolů a bez problémů,
 - učitel má vyřešit problémy ze školy ve škole,
 - učitel má zprávy o dítěti podávat soukromě a taktně,
 - učitel má být spravedlivý ve všem,
 - ať škola neobtěžuje a nezatěžuje rodiče,
 - očekávání, že učitel naučí dítě ve škole a nemá to za něj dělat rodič doma,
- **očekávání učitelů od rodičů:**
 - ochotu řešit společné problémy,
 - vytváření pozitivního rodinného prostředí,
 - péče o práci svých dětí a jejich kontrolu,
 - zajištění domácí přípravy na školu,
 - zájem o setkávání s učitelem,
 - plnění požadavků učitele atd.

Důvody pro vznik konfliktu ve školním prostředí bývají nejčastěji rozdílné představy, názory na výchovné postupy a metody atd.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Specifická pravidla při řešení konfliktních situací mezi školou a rodinou:

- efektivní naslouchání a komunikace,
- zachování vážného přístupu,
- struktura diskuze,
- jasná formulace problému,
- stanovení oblastní vzájemné shody,
- nově formulovaný kontext výpovědi,
- snaha o pochopení zájmu, nikoliv pozice,
- chápání komunikace jako procesu vyjednávání,
- umožnění zachovat si vlastní tvář,
- využití třetí strany při komunikaci,
- podrobná analýza celého konfliktu,
- volba nejvhodnějších slov,
- koncentrace na vyřešení situace,
- osobní setkání,
- zvolení vhodného času pro diskusi,
- využití grafických pomůcek pro diskusi,
- sumarizování a objasňování názoru,
- přesná formulace problému,
- vytváření a ověřování možných řešení.

- Jednoduché zásady snadné komunikace školy s rodiči:

- Osobní sympatie a antipatie ponechat stranou.
- Nesnažit se vyřešit všechny problémy rodiny, to není úkolem ani v možnostech školy.
- Vyhradit si na komunikaci s rodiči potřebný čas.
- S každou rodinou se alespoň občas setkat individuálně.
- Stručně, srozumitelně a trpělivě vysvětlovat rodičům očekávání, která na ně a na žáky škola klade.
- Nabízet rodičům podporu, možnost zapojení dětí do kroužků a podobně.
- Důsledně, spravedlivě a včas vyžadovat plnění základních povinností.
- Vybízet rodiče ke kontaktu v případě jakýchkoliv otázek.
- Zaměřit se na silné stránky rodiny a poskytovat jí pozitivní zpětnou vazbu.
- Zachovávat důvěrnost.
- Usilovat o zapojení celé rodiny.
- Respektovat, že konkrétní způsob spolupráce si volí rodina sama.
- Podporovat spolupráci s rodiči nabídkou vícera strategií k jejich zapojení.
- Mluvit s rodinami o očekáváních, která vůči sobě mají.
- Respektovat úlohu rodičů.

POUŽITÉ ZDROJE:

- ODBORNÁ LITERATURA – ZAHRANIČNÍ I DOMÁCÍ; DIPLOMOVÉ A BAKALÁŘSKÉ PRÁCE; INTERNETOVÉ STRÁNKY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha č. 2 – Metodický pokyn k zvládání afektu dětí

Zpracoval Mgr. Radek Vovsíř

Úvod

1. U velké části našich dětí je diagnostikována zvýšená afektivní odbržděnost.
2. Značná část afektů začíná jako afekt demonstrativní zejména u labilnějších jedinců však může spontánně přerůst v afekt apatický.
3. Afekty přicházejí v subjektivně prožívaných náročných životních situacích (zejména frustrace).
4. Demonstrativní afekty jsou využívány jako upevněný model úspěšného dosažení cíle (slouží k citovému vydírání, k manipulaci s výchovnou autoritou).
5. Kupevnění tohoto negativního modelu řešení náročné životní situace došlo v průběhu výchovného procesu (slabá autorita rodičů, běžná školská zařízení si většinou nejsou schopna poradit s touto formou chování).
6. Pro vytěsnění tohoto negativního modelu řešení náročné životní situace je třeba, aby afekt již nikdy nebyl úspěšný. V opačném případě hrozí další upevňování a ztráta autority pedagogického pracovníka, vůči němuž byl uplatněn.
7. Se stoupajícím věkem dětí četnost těchto projevů zpravidla klesá v souvislosti se stoupající schopností seberegulace.

Co s tím?

1. Vycházíme z teze důslednosti – pedagog musí vždy vyhrát, afekt dítěte nesmí být úspěšný.
2. V první fázi (afekt se rozjíždí) je možno pokusit se ho zabrzdit autoritativně – větší pravděpodobnost úspěchu je u silných autorit.
3. Je třeba mít na vědomí, že v průběhu afektu je destruováno vnímání (reakce na podněty nejsou adekvátní). Některé zdánlivě slabé podněty vyvolávají bouřlivou reakci, jiné silné podněty jsou bez odezvy (bolest).
4. Nezabírá-li autoritativní řešení, rychle ho opustíme (součástí afektu může být agrese jak vůči předmětům, dětem či pedagogům, tak i autoagrese).
5. Pokud afekt přeroste do agrese nebo autoagrese je potřeba dítě usměrnit znehybněním, aby bylo zabráněno zranění jeho samého, jiného dítěte nebo pedagoga nebo ničení majetku domova.
6. Izolujeme dítě od skupiny.
7. Ponecháme dítěti čas na odeznění afektu – pokud možno bez jakýchkoliv vnějších zásahů. Většinou platí, že čím labilnější jedinec, tím rychlejší odeznění.
8. Jedinec však musí být trvale pod dozorem, nesmíme ho ponechat samotného (mohlo by dojít k sebepoškození).
9. Po odeznění afektu s dítětem analyzovat nenásilným způsobem situaci. Využít týmové práce – k analýze přizvat nezúčastněného kolegu (i z řad nepedagogických kolegů), sám se na ní nepodílet.
10. Analýzu s dítětem provést tak, aby bylo dosaženo původního cíle, neustupovat pod tlakem afektu.
11. Návrat do skupiny až po odeznění afektu a přijetí řešení. V této fázi se k situaci již nevracet – ani verbálně.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

12. V průběhu analýzy instruovat ostatní děti ve skupině, aby se rovněž k afektu dítěte nevracely.
13. Podrobnou analýzu afektu probrat s dítětem až po úplném odeznění s původním pedagogem – třeba až následující den.
14. Výsledkem celého procesu musí být to, že dítě splní, co po něm bylo původně požadováno, afekt pak pro něj nebude úspěšným řešením situace.
15. Při analýze situace se vyhnout zvýšeně laskavému přístupu – afekt by pak mohl být používán jako prostředek strhnutí pozornosti na sebe sama v důsledku citové deprivace či subdeprivace, jenž je symptomem prakticky všech dětí v našem zařízení.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha č. 3 – Případová studie žáka z cizojazyčného prostředí

Zoran (2. třída) potřebuje podporu při přípravě na vyučování. Jeho maminka je mongolské národnosti. Snaží se sice doma mluvit česky, ale sama mu v českém jazyce pomoci nemůže.

Zoran nemá problém se čtením. Čte pěkně, plynule. Patří k nejlepším čtenářům ve třídě. Je jazykově nadaný. Chválí ho i paní učitelka na angličtinu. Problémy má s porozuměním textu. Při nápravě jsme začínali na krátkých textech. Vybírala jsem hlavně z dětských časopisů, hodně jsem používala staré Mateřídoušky. Texty byly přiměřené věku. Zoran si při čtení vyznačil slova, kterým nerozuměl. Zpočátku bylo na mně, abych mu vše vysvětlovala. Slova jsme vždy vysvětlovali situačně. Ověřovala jsem si, zda je bude umět použít ve správné situaci. Později rád „hádal“ jejich význam a odvozoval ho podle souvislostí. Protože je velmi inteligentní, rychle se učil. Přešli jsme na čtení v dětských encyklopediích. Velká motivace nebyla nutná, Zoran sám nosil texty, které by chtěl číst. Problémy mu dělaly zejména abstraktní pojmy.

Část naší podpory byla zaměřená také na psaní. Potíže mu dělá délka slabik. Maminčina čeština je srozumitelná, ale intonace dobrá není. Mluví krátce a Zoran nemá odposlouchané správné délky. Rozvíjeli jsme tedy zejména sluchové vnímání. Právě rozvoj sluchového vnímání je pro děti cizinců velmi důležitý. Příčinou množství chyb v rozlišování délek může být to, že v mateřském jazyce žáka neslouží délka slabiky jako nositel významu slova. Důsledkem toho je, že nerozlišuje česká slova, která se liší pouze délkou některé slabiky. Nerozliší význam, protože nerozliší sluchový rozdíl. Pracovali jsme systematicky, maximálně jsme využívali názornost, postupovali jsme od nejjednoduššího ke složitějšímu. K nápravě jsme využili bzučák, používali materiály pro dyslektiky, např. *Práce s délkami* od Zelinkové a *KamiNet*.

Zoran se naučil zapisovat délku graficky. To ho velmi bavilo. Postupně se zlepšoval. Ve slovech většinou chybu neudělal. Při diktátu vět, kdy musí sledovat více pravopisných jevů, v délce stále chybuje. Mluvnici zvládá velmi dobře.

Podařilo se nám rozlišovat grafickou a zvukovou podobu slova. Naučil se číst se správnou výslovností, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky. Zlepšily se komunikační dovednosti. Méně chybje při psaní.

S maminkou jsme se domluvily, že bude dál dohlížet na synovu školní přípravu, bude v kontaktu s novou paní učitelkou. Pokud by to bylo možné, uvítala by další obdobnou podporu, jaké se Zoranovi dostalo v projektu *Otevřená škola*.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příloha č. 4 – Případová studie žáka „Fraus není strašák“

Darina /2. ročník/ je od letošního školního roku novou žákyní v naší škole. Účast v projektu byla nasnadě, protože na dřívější škole se Darina vyučovala podle jiných učebnic a velká část matematického učiva, dle nakladatelství Fraus, pro ni byla nová a obtížně pochopitelná.

Darina je romská dívka v pěstounské péči, s velmi podnětným prostředím. Její pěstouni se o ni zajímají, informují se o školních výsledcích. S Darinou se doma denně učí, přibližně 1 – 2h, ale i přes její snažení, dosahuje spíše podprůměrných výsledků v matematice a lehce nadprůměrných výsledků v českém jazyce.

Individuální péče poskytována čtyřikrát v měsíci se osvědčila, především v pochopení matematických cvičení prof. Hejného. U Dariny jsem se opírala o názor, různé skládačky, přehledy, tabulky (násobilková, sčítací a odčítací), využívala jsem pomůcek pro zábavnou formu matematiky z činnostního učení. V rámci doučování jsem se musela vrátit na úplný začátek - látka první třídy – hadi, zvířátka dědy Lesoně, autobus, pyramidy, aby Darina pochopila princip a postupy řešení výše uvedených matematických úloh.

V rámci rozvoje logického myšlení, které vázne, jsem se zaměřila na úlohy reálného života – oblast nakupování, rodiny, finanční gramotnosti, aby si Darina mohla představit konkrétní věci či si je fyzicky osahat.

U Dariny stále přetrvává snížená motivovanost k zadávaným úkolům, pokud se jeví jako obtížněji řešitelné. V těchto případech se vzdává předčasně a vynucuje si pomoc. Zde jsme se spolu domluvily na způsobech práce – snažila se zamyslet nad postupy, možnostmi řešení, a já jsem jí poskytla dostatečné množství času, snížila jsem zadání domácího úkolu.

Během období tohoto projektu /říjen – květen/, Darina zvládla principy řešení výše uvedených úloh, zvýšila pracovní tempo v běžných hodinách a je pozitivněji motivována pro další práci.

Pěstounka by uvítala pokračování projektu i v následujícím roce, neb měla pouze pozitivní odezvu. Darina je ve školním prostředí více ochotna spolupracovat.